

‘Nu even concreet’

*Een onderzoek naar de invloed van concreetheid, detaillering
en affectiviteit op sociale oordelen*

Bachelorscriptie Nederlandse Taal en Cultuur

Kas Hartman

S4350448

kas.hartman@student.ru.nl

Begeleider: Dr. L.G.M.M Hustinx

Tweede beoordelaar: Prof. dr. W. Spooren

11 februari 2016

Samenvatting

In een experiment is onderzocht of concreetheid, detaillering en affectiviteit invloed hebben op het vormen van sociale oordelen. Ook is onderzocht welke theorie een mogelijke invloed zou kunnen verklaren. Participanten kregen een juridische casus voorgelegd over Ellen Jansen en haar zoontje Tim van zeven, waarbij aan de hand van drie voorargumenten en drie tegenargumenten een oordeel gevormd moest worden over de geschiktheid van Ellen Jansen als moeder voor Tim. Aan participanten werden telkens drie voorargumenten en drie tegenargumenten aangeboden. Aan de hand daarvan diende de geschiktheid van Ellen als moeder bepaald te worden. Als de voorargumenten concreet waren geformuleerd, waren de tegenargumenten abstract, en vice versa. Vier extra condities werden gebruikt waarin ofwel gewone details ofwel details die een emotie oproepen werden toegevoegd aan de concrete argumenten. Om een mogelijk effect op het oordeel te kunnen verklaren, werd aan de hand van een reproductietaak onderzocht of concrete argumenten meer gereproduceerd werden dan abstracte argumenten. Ook werd de participanten gevraagd de argumenten die doorslaggevend waren voor het geschiktheidsoordeel te onderstrepen. Op deze manier kon de Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973) als verklaring aangehaald worden voor de gevonden resultaten. De resultaten lieten zien dat concrete argumenten met toegevoegde details significant overtuigender waren voor het geschiktheidsoordeel dan abstracte argumenten. Concrete argumenten werden zowel met als zonder toegevoegde gewone of affectieve details beter gereproduceerd en vaker onderstreept dan abstracte argumenten.

1. Inleiding

Wie gedrag wil beïnvloeden met behulp van tekst krijgt vaak het advies om concreet te schrijven. Uit verscheidene onderzoeken blijkt namelijk dat concreet taalgebruik aantrekkelijker, interessanter en begrijpelijker wordt gevonden dan abstract taalgebruik (Sadoski, Goetz & Fritz, 1993; Sadoski, Goetz & Rodriguez, 2000). Bovendien blijkt uit onderzoek dat concreetheid en levendigheid invloed hebben op het vormen van (schuld)oordelen en sociale oordelen (Reyes, Thompson & Bower, 1980; Shedler & Manis, 1986).

In het onderhavige onderzoek wordt daarom in een gedeeltelijke replicatie van het onderzoek van Shedler en Manis (1986) onderzocht wat de invloed is van concreet taalgebruik op het oordeel over de geschiktheid van een moeder om voor haar kind te zorgen. Ook wordt aan de hand van herinnering onderzocht hoe de invloed van concreet taalgebruik theoretisch te verklaren is. In deze juridische casus over de geschiktheid van een moeder om voor haar zoon te zorgen zal gebruik gemaakt worden van concrete en abstracte argumenten, die hetzij pleiten voor de geschiktheid van de moeder, hetzij pleiten voor de ongeschiktheid van de moeder.

Naast naar de manipulatie van concreetheid wordt er in het onderhavige onderzoek ook gekeken naar de rol van details in het onderzoek naar concreetheid. Uit de studie van

Pettus en Diener (1997) bleek dat het toevoegen van details aan concrete informatie de informatie nog levendiger en explicieter maakt. Details dienen daarnaast ook relevant te zijn voor de centrale boodschap van een tekst (Guadagno, Rhoads & Sagarin, 2011). Ook wordt in de onderhavige studie onderzocht welke rol affectiviteit speelt in concreetheidsonderzoek. Taalgebruik kan een emotie of affectieve reactie oproepen wanneer de lezer zich emotioneel betrokken voelt bij een tekst. Het oproepen emotie zou wellicht invloed kunnen hebben op het vormen van een oordeel over iets in de werkelijkheid. Affectiviteit is echter nog niet eerder onderzocht in de context van concreetheidsonderzoek. Onderzoek liet al wel zien dat emotie een grote rol kan spelen in de relatie tussen tekst en lezer (Goetz, Sadoski, Stowe, Fetsco & Kemp, 1993).

Onderzoeken naar de effecten van concreetheid worden vaak verklaard aan de hand van de Dual Coding Theory (Paivio, 1971), die stelt dat abstracte informatie alleen non-verbaal wordt verwerkt en opgeslagen, terwijl concrete informatie zowel verbaal als non-verbaal wordt verwerkt en opgeslagen. Daar op aansluitend stelt de Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973) dat concrete informatie, die beter beschikbaar is in het geheugen, ook eerder gebruikt kan worden bij een reproductietaak en bij een beoordelingstaak.

Shedler en Manis (1986) trachtten in hun onderzoek naar de invloed van levendig taalgebruik op sociale oordelen de Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973) aan te dragen als verklarende theorie. Uit het onderzoek bleek dat levendige argumenten, op korte en lange termijn, beter werden onthouden dan abstracte argumenten. Dit resultaat kon echter niet verklaard worden aan de hand van de Availability Heuristic, omdat een mediatieanalyse liet zien dat het effect van levendigheid op het oordeel niet gemedieerd wordt door het geheugen. In het onderhavige onderzoek zal onderzocht worden in hoeverre de Availability Heuristic als verklarende theorie kan optreden voor eventuele effecten van concreet taalgebruik. In het onderhavige onderzoek zullen daarom ook recall gegevens betrokken worden.

Een andere theoretische verklaring voor effecten van concreetheid op oordeel kan gezocht worden in het onderzoek van Hansen en Wänke (2010), waarin zij de suggestie opwerpen dat concreet geformuleerde tekst voorstelbaarder en waarschijnlijker is, en daarmee ook meer waar is. Vandaar dat in het onderhavige onderzoek ook gevraagd wordt naar de voorstelbaarheid van de argumenten.

Ter onderbouwing van het onderhavige onderzoek is in de literatuur nagegaan wat concreetheid en levendigheid precies inhoudt, in hoeverre het gebruik van concreetheid en levendigheid effect heeft op het vormen van een oordeel en wat de rol van detaillering is in

concreetheids- of levendigheidsonderzoek. Tevens zal exploratief onderzocht worden wat de rol is van affectief taalgebruik in concreetheidsonderzoek. Daarnaast wordt nagegaan welke theorieën een mogelijk verschil tussen concreet- en abstractheid, en de invloed van concreet taalgebruik op sociale oordelen en schuldoordelen kunnen verklaren. Alternatieve verklaringen zullen worden gezocht in het onderzoek van Hansen en Wänke (2010).

1.1 Concreetheid en levendigheid

Binnen de literatuur is er over het gebruik van concreetheid veel onduidelijkheid. Zo wordt concreetheid gezien als onderdeel van het veel omvangrijkere begrip levendigheid. De onderzoeken naar levendigheidseffecten worden echter vaak gemanipuleerd op basis van concreetheid. Het concrete taalgebruik wordt dan afgezet tegen abstract taalgebruik. Douma (1994) geeft in een overzicht over concreet taalgebruik de verdeelde meningen van schrijfadvisers weer. Zo laat hij in het overzicht zien dat er een verschil is tussen concreet taalgebruik op woordniveau en op een hoger niveau (zins- of tekstniveau). Een tweede aspect is dat concreet taalgebruik zintuiglijk waarneembaar is, in tegenstelling tot abstract taalgebruik. Ten derde is er een verschil tussen het zien van concreet taalgebruik als een absoluut begrip (iets is concreet of niet), of als een gradueel begrip (het één kan meer concreet zijn dan het ander). Het vierde aspect uit het overzicht van Douma (1994) heeft te maken met de vraag of schrijfadvisers concreetheid al dan niet zien als een relatief begrip: sommige adviseurs vinden dat de mate van concreetheid van een tekst voor verschillende taalgebruikers anders kan zijn. Dat wil zeggen dat wat voor de één concreet is, niet concreet hoeft te zijn voor de ander, of dat een taaluiting in de ene context concreter is dan in de andere. Douma (1994) laat in zijn overzicht zien dat er een verband bestaat tussen concreetheid en begrijpelijkheid van taalgebruik, en dat het daarom noodzakelijk is te achterhalen wat onder ‘concreet taalgebruik’ verstaan kan worden en wat de relatie is tot abstract taalgebruik. Douma (1994) zelf zegt over concreet taalgebruik dat het, in tegenstelling tot abstract taalgebruik, voorstelbaar en specifiek moet zijn.

Ondanks de onduidelijkheid over het gebruik van concreet- en levendigheid, speelt concreetheid een grote rol in effectenonderzoeken. Concreetheid lijkt in die onderzoeken een centraal begrip. Onderzoek naar concreetheid begint echter vreemd genoeg in veel gevallen bij de definitie van levendigheid, en wel die van Nisbett en Ross (1980). Zij stellen dat levendige informatie ten eerste “concrete and imagery provoking” moet zijn. Hiermee wordt bedoeld dat een taaluiting concreet en specifiek beschreven moet zijn, zodat er een goed mentaal beeld gevormd kan worden van datgene wat beschreven wordt. Daarnaast dient

levendige informatie “emotionally interesting, and proximate in a sensory, temporal, or spacial way” te zijn. Levendige informatie wordt emotioneel interessanter als het gaat om een indrukwekkende gebeurtenis (Nisbett en Ross, 1980). Het ‘proximity’-aspect wil zeggen dat gebeurtenissen die zich in de directe omgeving van een individu afspelen, een groter effect hebben en beter onthouden worden dan gebeurtenissen die zich verder weg afspelen.

Concreetheid kan dus ook gezien worden als onderdeel van levendigheid. In het onderhavige onderzoek zullen echter de effecten van concreetheid en niet die van levendigheid worden onderzocht. Aangezien concreetheid en levendigheid in onderzoeken wel veel overlap kennen, zullen de onderzoeken die de effecten concreetheid en levendigheid onderzoeken, wel door elkaar gebruikt worden.

Naast dat er studies zijn die concreetheid aan de hand van levendigheid onderzoeken, wordt concreet taalgebruik ook op andere manieren geïmplementeerd. In een studie naar het effect van details onderzochten Pettus en Diener (1977) hoe de attitudes en oordelen van studenten over misdaden, zoals diefstal, verkrachting, inbraak en fietsendiefstal, correspondeerden met die van wetgevers en overheidsfunctionarissen. Participanten ontvingen één van de acht typen informatie over misdaden. In de informatie werd er onderscheid gemaakt tussen (a) het specifiek noemen van personen en het geven van alleen statistische informatie, (b) het gedetailleerd beschrijven van de misdrijven en het alleen noemen van een misdrijf, en (c) het noemen van een misdrijf dat lokaal is gepleegd en het noemen van een misdrijf dat op een andere plek is gepleegd. De participanten werd gevraagd hun attitudes en gevoelens met betrekking tot misdaden op te schrijven.

De resultaten lieten zien dat concrete informatie, zoals het beschrijven van personen, eerder bijdraagt aan het vormen van een attitude over misdaden, en dat het toevoegen van details de grootste impact had op de waargenomen attitudes. Pettus en Diener (1977) verklaarden hierdoor dat het toevoegen van details aan concrete informatie de informatie levendiger en explicieter, en daardoor beter te visualiseren maakte.

Guadagno, Rhoads en Sagarin (2011) toonden met hun onderzoek aan dat het gebruik van irrelevante details niet leidde tot het optimaal benutten van de effecten van levendigheid. Zij stelden dat de verschillende uitkomsten van studies naar levendigheid te verklaren zijn door het feit dat veel van deze studies niet de centrale boodschap, maar de irrelevante delen van de boodschap verlevendigd hebben. Guadagno et al. (2011) gingen in hun studie uit van vier condities: *vivid figure* (VF), waarbij de centrale boodschap verlevendigd werd, *vivid ground* (VG), waarbij de achtergrondinformatie verlevendigd werd, *vivid figure and vivid ground* (VFG), waarbij zowel de centrale boodschap als de achtergrondinformatie verlevendigd

werd, en *abstract* (ABSTR), waarbij de boodschap abstract werd weergegeven.

De resultaten van het onderzoek van Guadagno et al. (2011) lieten zien dat het levendigheidseffect alleen werd gevonden in de *vivid figure*-conditie. De overige condities verminderden het persuasieve effect van levendigheid. Daarnaast bleek dat de levendige taaluitingen een optimaal persuasief effect hadden als ondersteunende details werden toegevoegd aan sterke argumenten. Als details toegevoegd werden aan zwakke argumenten, dan werd het persuasieve effect van levendigheid verminderd.

Ook Smith en Shaffer (2000) toonden aan dat levendigheid een overtuigend effect kan hebben, mits de toegevoegde, verlevendigde details slaan op de centrale boodschap van de taaluiting. De details en de centrale boodschap van de taaluiting dienen dus congruent te zijn. Als de details niet congruent zijn met de centrale boodschap, dan worden deze irrelevante details onthouden in plaats van de centrale boodschap van de taaluiting. Uit het onderzoek van Smith en Shaffer (2000) bleek dus dat het toevoegen van details het effect van levendigheid niet bevorderde.

Samenvattend kan gesteld worden dat concreetheid op verschillende manieren geïmplementeerd en gezien is in effectenonderzoeken. Zo kan concreet geformuleerd taalgebruik als levendig gezien worden en daarnaast kunnen details een rol spelen.

1.2 Onderzoek naar concreetheidseffecten

In een onderzoek naar het verschil in effecten tussen concreet- en abstractheid van teksten onderzochten Sadoski, Goetz en Fritz (1993) vier teksttypes (persuasief, narratief, literair verhaal en uiteenzetting). Proefpersonen kregen concrete en abstracte teksten en titels te lezen, die ze moesten beoordelen op concreetheid, interessantheid, begrijpelijkheid en vertrouwdheid. Vervolgens werd er een reproductietaak gedaan. Uit de resultaten van dit onderzoek bleek dat concrete teksten concreter werden bevonden dan abstracte teksten, en dat concrete titels ook concreter, begrijpelijker en interessanter werden bevonden dan abstracte titels. Uit de reproductietaak bleek dat concrete teksten beter werden onthouden dan abstracte teksten. Sadoski et al. (1993) verklaarden deze uitkomsten aan de hand van de Dual Coding Theory (Paivio, 1971), die stelt dat concrete informatie mentaal beter verwerkt wordt dan abstracte informatie, en daardoor ook beter wordt opgeslagen. Concrete informatie wordt zowel verbaal als visueel opgeslagen, terwijl abstracte informatie alleen verbaal wordt opgeslagen. Doordat de concrete teksten uit het onderzoek van Sadoski et al. (1993) beter herinnerd werden, zullen ze ook meer zintuiglijk voorstelbaar zijn geweest dan de abstracte teksten.

In een ander onderzoek naar concreet- en abstractheid (Sadoski, Goetz & Rodriguez, 2000) werd ook aan participanten gevraagd om vier teksttypes (persuasief, wetenschappelijk, literair verhaal en narratief) te beoordelen op concreetheid, interessantheid en begrijpelijkheid. De resultaten lieten zien dat proefpersonen concreet geformuleerde tekst begrijpelijker en interessanter vonden. Ook bleek uit de resultaten dat concrete tekst beter werd herinnerd.

1.3 Verklaringen van concreetheidseffecten

Concrete en levendige teksten lijken, ondanks de wisselende implementaties in onderzoeken, begrijpelijker en interessanter te zijn en veel invloed te hebben op het verwerken en onthouden van informatie. Vaak worden de gevonden effecten van concreetheid of levendigheid verklaard aan de hand van de Dual Coding Theory (Paivio, 1971) en de Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973). Paivio (1971) stelt met de Dual Coding Theory dat informatie wordt verwerkt op basis van twee codes, namelijk een verbale en een non-verbale code. Als informatie zowel verbaal als non-verbaal wordt opgeslagen dan kan deze beter teruggehaald worden. Omdat concrete informatie verwijst naar voorstelbare concepten, wordt deze informatie op twee manieren, namelijk verbaal en non-verbaal, opgeslagen en daardoor beter onthouden. Abstracte informatie wordt alleen verbaal opgeslagen, waardoor de desbetreffende informatie lastiger is voor te stellen.

De Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973) is een strategie die wordt gebruikt indien men moet oordelen over een verschijnsel in de werkelijkheid. De mate van aanwezigheid en beschikbaarheid van informatie leidt tot een inschatting van de frequentie van een gebeurtenis en tot het vormen van een oordeel. De Availability Heuristic zegt dus dat informatie die sneller en beter beschikbaar is in het geheugen, gebruikt kan worden bij een recalltaak en bij een beoordelingstaak.

Samenvattend zegt de Dual Coding Theory (Paivio, 1971) dat concrete informatie beter wordt verwerkt en opgeslagen dan abstracte informatie. De Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973) zegt vervolgens dat de opgeslagen informatie beter beschikbaar is om een oordeel te kunnen geven over iets in de werkelijkheid. Concrete informatie is beter beschikbaar in het geheugen en heeft daarmee voorrang bij een beslissings- of overtuigingsproces.

1.4 Levendigheidseffecten op schuldoordeel en sociale oordelen

De invloed van levendigheid en concreetheid op een beslissings- of overtuigingsproces is

onderzocht in studies aan de hand van juridische cases. Er zijn verscheidene onderzoeken gedaan naar de invloed van levendig taalgebruik op schuldtoekenningen (Reyes et al. 1980; Bensi et al., 2003; Hustinx & De Wit, 2012) en sociale oordelen (Shedler & Manis, (1986). Deze (schuld)oordelen zijn het gevolg van een beslissingsproces, dat verklaard kan worden aan de hand van de Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973).

Reyes et al. (1980) onderzochten het effect van levendigheid in een juridische casus waarin een man na afloop van een kerstfeestje dronken naar huis reed, een stopbord negeerde, en in botsing kwam met een vuilniswagen. Reyes et al. (1980) boden de participanten een serie argumenten aan. Elk argument kon zowel levendig als niet-levendig zijn, afhankelijk van de onderbouwing en de concreetheid van de details. De helft van de proefpersonen las levendige voorargumenten, waarmee de onschuld van de verdachte werd bepleit en niet-levendige tegenargumenten, waarmee de schuld van de verdachte werd bepleit. De andere helft van de proefpersonen kreeg niet-levendige voorargumenten en levendige tegenargumenten te lezen. Direct na de eerste sessie, waarin levendige of niet-levendige voor- en tegenargumenten aangeboden werden, bleek dat er geen verschil was in het oordeel over de schuld van de verdachte. Uit de tweede sessie bleek dat participanten die levendige tegenargumenten met niet-levendige voorargumenten aangeboden kregen, de verdachte schuldiger bevonden dan de participanten die levendige voorargumenten met niet-levendige tegenargumenten aangeboden kregen. Aan de hand van een recalltaak is aangetoond dat levendige argumenten beter werden onthouden dan niet-levendige argumenten en dat de argumenten die het gemakkelijkst herinnerd werden ook de meeste invloed hadden op de schuldtoekenning. Reyes et al. (1980) droegen de Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973) aan als een verklaring voor het levendigheidseffect op het schuldoordeel uit de tweede sessie.

Als gedeeltelijke replicatie van Reyes et al. (1980) onderzochten ook Shedler en Manis (1986) de invloed van levendig taalgebruik in de context van een juridische casus. De participanten kregen een casus waarbij ze de (on)geschiktheid van Mrs. Johnson als moeder voor haar zevenjarige zoon moesten bepalen aan de hand van argumenten. De helft van de proefpersonen kreeg de voorargumenten bij deze voogdijzaak in levendige vorm en de tegenargumenten in niet-levendige vorm. De andere helft van de proefpersonen kreeg de voorargumenten in niet-levendige vorm gecombineerd met levendige tegenargumenten. De verlevendiging bestond in deze studie uit het toevoegen van kleurrijke details aan concreet taalgebruik. Zo werd aan het argument, dat Mrs. Johnson goed zorgt voor de persoonlijk hygiëne van haar zoon, toegevoegd, dat haar zoon een 'Darth Vader-tandenborstel' had. Aan

de hand van een vragenlijst werd aan de participanten gevraagd de geschiktheid van Mrs. Johnson als moeder te scoren.

Uit de resultaten bleek dat er in tegenstelling tot de uitkomst van de studie van Reyes et al. (1980), direct na de eerste sessie al een effect van levendigheid was op het oordeel over de geschiktheid van Mrs. Johnson als moeder. De participanten konden zich, direct na het experiment meer levendige argumenten herinneren dan niet-levendige argumenten. Daarnaast bleek dat de levendige voorargumenten leidden tot positievere oordelen over de geschiktheid van Mrs. Johnson als moeder en dat levendige tegenargumenten leidden tot een minder positief oordeel.

De resultaten van de studie van Shedler en Manis (1986) lieten zien dat ook na de tweede sessie een effect van levendigheid optrad. Er werden meer levendige argumenten onthouden dan niet-levendige. De Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973) kon echter niet aangedragen worden als verklaring hiervoor. Een regressieanalyse liet namelijk zien dat er wel een significante relatie werd gevonden tussen levendigheid en geheugen, maar dat er geen significante relatie werd gevonden tussen geheugen en de beoordeling van geschiktheid. In plaats daarvan leek er een directe relatie te zijn tussen levendigheid en de beoordeling van geschiktheid. Een duidelijke verklaring van Shedler en Manis (1986) voor deze bevinding bleef uit.

Bensi et al. (2003) onderzochten schuldtoekenning in een rechtszaak over moord. Wat betreft de levendigheid gingen zij uit van de definitie van Nisbett en Ross (1980). Bensi et al. (2003) legden aan participanten levendige en niet-levendige getuigenissen voor en op basis daarvan moesten ze oordelen of de verdachte wel of niet schuldig was aan het plegen van een moord. Uit de resultaten bleek dat de participanten de verdachte na het lezen van de niet-levendige getuigenissen vaker onschuldig bevonden aan de moord. De participanten die op basis van de levendige getuigenissen moesten oordelen over de schuld van de verdachte, bevonden de verdachte even vaak wel als niet schuldig aan de moord. Deze bevinding liet zien dat de levendigheid het aantal schuldtoekenningen liet toenemen. Bensi et al. (2003) dragen de Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973) aan als verklaring hiervoor, en stellen dat de levendige getuigenissen beter worden onthouden en sterker aanwezig zijn in het geheugen. De getuigenissen die het beste onthouden werden, hadden ook de meeste invloed op de schuldtoekenning.

In een gedeeltelijke replicatie van Bensi et al. (2003) gingen ook Hustinx en De Wit (2012) in hun studie uit van de door Nisbett en Ross (1980) genoemde aspecten van levendigheid. Hustinx en De Wit (2012) voegden een onderscheid in juridische voorkennis

toe aan het gerepliceerde experiment van Bensi et al. (2003): de helft van de groep participanten had geen juridische voorkennis (zogenoemde leken), terwijl de andere helft wel juridische voorkennis had (zogenoemde experts). Hustinx en De Wit (2012) verwachtten dat de levendige getuigenissen voor leken zouden leiden naar een grotere schuldtoekenning, maar dat de experts zich niet zouden laten misleiden door de levendigheid van de getuigenissen. Uit de resultaten bleek zoals verwacht dat leken na het lezen van de levendige getuigenissen vaker het oordeel ‘opzettelijk’ gaven dan na het lezen van de niet-levendige getuigenissen. Tegen de verwachting in gaven experts vaker het oordeel ‘onopzettelijk’ na het lezen van de levendige tekst dan na het lezen van de niet-levendige tekst. Hustinx en De Wit (2012) droegen de suggestie die Hansen en Wänke (2010) in hun onderzoek opperen aan als theoretische verklaring voor het gevonden resultaat.

In het onderzoek van Hansen en Wänke (2010) is het effect van concreetheid op de waarheidsperceptie onderzocht. Ze gingen in hun onderzoek uit van het Linguistic Category Model (Semin & Fiedler, 1998), dat het verschil tussen concreet en abstract taalgebruik legt bij woordklassen. De meest concrete woorden zijn *descriptive action verbs*, gevolgd door de minder concrete *interpretive action verbs* en *state verbs*. De meest abstracte woorden zijn *adjectives*. Hansen en Wänke verwachtten dat de concrete vorm tot een grotere perceptie van waarheid leidt wanneer dezelfde inhoud wordt aangeboden in concrete vorm in vergelijking met wanneer de inhoud wordt aangeboden in abstracte vorm.

Hansen en Wänke (2010) onderzochten hun veronderstelling door participanten concrete en abstracte statements te laten zien die inhoudelijk niet van elkaar verschilden. Wel was de helft van de uitingen werkelijk waar, terwijl de andere helft dat niet was. De resultaten lieten zien dat de concrete statements, ongeacht of deze de waarheid bevatten, als meer waar werden bevonden dan abstracte statements. Ook werd met een regressieanalyse berekend in hoeverre de concrete versie concreter was dan de abstracte versie. Hieruit bleek dat hoe concreter de concrete versie, in vergelijking met de abstracte versie, des te hoger de perceptie van waarheid.

De gevonden invloed van concreetheid op de perceptie van waarheid zou een verklaring kunnen zijn in het onderzoek naar schuldtoekenning zoals in het onderzoek van Hustinx en de Wit (2012). Argumenten of getuigenissen die concreet geformuleerd zijn, zouden wellicht tot een grotere voorstelbaarheid kunnen leiden. Deze verhoogde voorstelbaarheid zou er vervolgens toe kunnen leiden dat het beschrevene meer waarschijnlijk wordt geacht, en dat daardoor de gepercipieerde waarheid hoger is. De verhoogde perceptie van waarheid zou van invloed kunnen zijn op de schuldtoekenning.

Uit de bovenstaande studies naar het effect van levendigheid in onderzoek naar schuldtoekenning blijkt, dat levendige informatie vaak beter onthouden wordt dan niet-levendige informatie en dat de informatie die beter beschikbaar is ook eerder wordt gebruikt voor een beslissingsproces dan informatie die minder goed beschikbaar is in het geheugen. De verklarende theorieën zoals de Dual Coding Theory (Paivio, 1971) en de Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973) spelen hierbij een grote rol. Uit het onderzoek van Reyes et al. (1980), Shedler en Manis (1986) en ook Hustinx en De Wit (2012) blijkt dat de Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973) de effecten van levendig taalgebruik niet volledig kon verklaren. Hustinx en De Wit (2012) opperden daarom een andere verklaring, namelijk de suggestie van Hansen en Wänke (2010), waaruit bleek dat concreet taalgebruik voorstelbaarder is dan abstract taalgebruik. Deze verhoogde voorstelbaarheid leidt tot meer waarschijnlijkheid en waarheid van concreet taalgebruik.

1.5 Affectiviteit

Een andere verklaring voor de concreet- en levendigheidseffecten kan wellicht gezocht worden in onderzoek naar het oproepen van emoties en affectieve reacties. Het gaat dan om tekst die zo geformuleerd is dat er een positief of negatief gevoel mee opgeroepen wordt bij de lezer. Over de affectieve reacties die levendige tekst kan oproepen is nog weinig bekend. De vraag of affectieve reacties een verklaring voor gevonden concreet- en levendigheidseffecten zou kunnen zijn wordt daarom voorzichtig gesteld. Nisbett en Ross (1980) stelden in hun definitie van levendigheid dat teksten ‘emotionally interesting’ dienen te zijn. In het geval van schuldoordeel zouden deze oproepen emoties onthouden kunnen worden waardoor de bijbehorende argumenten ook beter verwerkt en onthouden kunnen worden. Dit is echter nog niet systematisch onderzocht en is dus speculatief.

Wel zijn er aanwijzingen in ander onderzoek naar het oproepen van emoties, die wellicht evidentie bieden voor de interactie tussen tekst en lezer op basis van affectiviteit. Zo onderzochten Goetz, Sadoski, Stowe, Fetsco en Kemp (1993) of er een relatie bestond tussen de hartslag van proefpersonen en hoe voorstelbaar of affectief ze een tekst vonden, en of er een relatie bestond tussen de leestijd van proefpersonen en hoe voorstelbaar of affectief ze een tekst vonden. Online metingen zouden de leeservaringen van proefpersonen het beste weergeven.

Proefpersonen kregen een deel van het boek *Buffalo Chief* te lezen. Het stuk gaat over de volwassenwording van een jonge Sioux indiaan, die een jager wil worden. Het verhaal zit vol actie en gevaar, zeker wanneer de indiaan een buffel moet doden. De hartslag en de

leestijd van de proefpersonen werd gemeten terwijl ze het verhaal lezen. Na het lezen werd aan de participanten gevraagd op te schrijven welke beelden ze voor zich hadden gezien en of er scenes waren die een emotie hadden opgeroepen. Als laatste werd de participanten gevraagd datgene wat ze hadden opgeschreven te scoren op hoe levendig en hoe emotioneel ze het vonden.

Uit de resultaten van Goetz et al. (1993) bleek dat er een relatie was tussen enerzijds voorstelbaarheid en emotie, en leestijd anderzijds. Er bleek echter geen effect van voorstelbaarheid en emotie op hartslag. De beelden en emoties die de participanten hadden opgeschreven konden zeer goed gekoppeld worden aan de beelden en emoties in de tekst. Soms bleek zelfs dat participanten beelden en emoties toegevoegd hadden aan hun beleving. Uit het onderzoek van Goetz et al. (1993) blijkt dus dat voorstelbaarheid en affectiviteit sterk ervaren worden tijdens het lezen van een tekst. Of dit ook invloed zou hebben op het vormen van een oordeel is nog niet onderzocht.

Kuperman, Estes, Brysbaert en Warriner (2014) onderzochten de invloed van affectiviteit in een woordherkenningscontext. Emoties worden volgens hen gekarakteriseerd aan de hand van twee dimensies: *arousal* en *valence*. Arousal is de dimensie waarop wordt bepaald of een concept kalmerend of opwindend is. Valence bepaalt of een concept positief of negatief is. In de studie van Kuperman et al. (2014) werd de participanten gevraagd een woordherkenningstaak doen, waarbij ze moesten bepalen of het desbetreffende woord een positieve of negatieve reactie opriep. Uit de resultaten blijkt dat negatieve woorden langzamer worden herkend dan positieve woorden, en dat woorden die een opwindend gevoel geven langzamer worden herkend dan kalmerende woorden.

Uit de onderzoeken van Goetz et al. (1993) en Kuperman et al. (2010) bleek dat emotie invloed lijkt te hebben op het verwerken van tekst. De vraag is of emotie ook invloed heeft op overtuigings- en beoordelingsprocessen. Deze vraag wordt in het onderhavige onderzoek naar concreetheidseffecten op sociale oordelen betrokken.

1.6 Onderzoeksvragen

Samenvattend blijkt dat concreetheid op verschillende manieren inhoud kan geven aan effectenonderzoek. Zo blijkt dat concreet taalgebruik vaak als centraal begrip wordt gebruikt in onderzoek naar effecten van concreetheid en levendigheid, ondanks dat concreetheid als onderdeel van levendigheid wordt gezien. Concreet taalgebruik is meer voorstelbaar en specifiek dan abstract taalgebruik. In Sadoski et al. (2000) bleek dat concreet taalgebruik begrijpelijker en interessanter was dan abstract taalgebruik. In onderzoek naar effecten van

concreetheid wordt ook vaak uitgegaan van de definitie van levendigheid van Nisbett en Ross (1980), die stelt dat levendig taalgebruik voorstelbaar, concreet en emotioneel interessant dient te zijn. Levendigheid is meer omvattend dan alleen concreetheid, maar onderzoek naar levendigheid wordt vaak op basis van concreetheid gemanipuleerd.

Het komt ook voor dat concreetheid gemanipuleerd wordt in de vorm van details. Pettus en Diener (1997) lieten zien dat details toegevoegd aan concrete informatie een groter effect hebben op waargenomen attitudes dan enkel concrete informatie. In aanvulling daarop bleek dat de toegevoegde details congruent (Smith & Shaffer, 2000) dienden te zijn met de centrale boodschap van de informatie. Tevens bleek dat details relevant dienden te zijn voor de centrale boodschap van een tekst (Guadagno et al., 2011). Concreetheid zou daarnaast ook in kunnen houden dat taalgebruik affectieve reacties oproept. Hier is echter nog weinig onderzoek naar gedaan.

In het onderhavige onderzoek zal getracht worden om de verschillende implementaties van concreetheid in één onderzoek samen te brengen, waarbij de invloed van de mate van concreetheid op het vormen van een oordeel over de geschiktheid van een moeder om voor haar kind te zorgen zal worden onderzocht. Hierbij zal nagegaan worden welke theoretische verklaring voor de mogelijke effecten van concreetheid zou kunnen worden aangedragen.

Uit onderzoek naar de effecten van concreetheid bleek dat concrete teksten beter werden herinnerd dan abstracte teksten, en dat de Dual Coding Theory (Paivio, 1971) daarbij als verklaring optreedt (Sadoski et al., 2000). Reyes et al. (1980) lieten zien dat levendig taalgebruik meer invloed op oordelen over schuld hebben dan niet-levendig taalgebruik, en dat de Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973) hierbij als verklaring aangedragen zou kunnen worden. Een alternatieve verklaring voor mogelijke effecten zou gezocht kunnen worden in de suggestie van Hansen en Wänke (2010) dat concreet taalgebruik beter voorstelbaar is, en dat dit leidt tot meer waarschijnlijkheid en meer waarheid van het beschrevene.

Het onderhavige onderzoek zal een gedeeltelijke replicatie vormen van Shedler en Manis (1986) waarbij in het onderhavige onderzoek concreetheid als uitgangspunt genomen wordt, om te onderzoeken wat de invloed is op sociale oordelen, en welke verklaring hiervoor aan te dragen is. Dit leidt tot de volgende onderzoeksvraag:

In hoeverre hebben de mate van concreetheid en de mate van detaillering van argumenten invloed op sociaal oordeel, en hoe kan dit verklaard worden?

Bij deze onderzoeksvragen kunnen drie verwachtingen worden opgesteld. De eerste verwachting is dat concrete voorargumenten in combinatie met abstracte tegenargumenten ertoe zullen leiden dat de participanten de moeder als meer geschikt zullen beoordelen dan wanneer participanten abstracte voorargumenten en concrete tegenargumenten krijgen aangeboden.

De eerste verwachting geldt in sterkere mate voor de tweede verwachting: concreet geformuleerde voorargumenten met toegevoegde details gecombineerd met abstract geformuleerde tegenargumenten zullen ertoe leiden dat het oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder voor Tim positiever zal zijn dan wanneer participanten abstracte voorargumenten in combinatie met concrete tegenargumenten met toegevoegde details aangeboden krijgen.

De derde verwachting luidt: affectieve details die toegevoegd worden aan concrete voorargumenten in combinatie met abstracte tegenargumenten zullen ervoor zorgen dat het oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder voor Tim positiever zal zijn dan wanneer participanten abstracte voorargumenten in combinatie met concrete tegenargumenten met affectieve details aangeboden krijgen.

2. Methode

Voor dit onderzoek werd een experiment afgenomen waarin de invloed van concreetheid en detaillering op een geschiktheidsoordeel werd onderzocht. De participanten kregen een vragenlijst voorgelegd waarin een voogdijszaak werd beschreven. Aan de hand van deze juridische casus diende bepaald te worden of Ellen Jansen een goede moeder is voor haar zoon Tim en of zij de voogdij blijft behouden. Vragenlijst 1 is als voorbeeld opgenomen als bijlage 1.

2.1 Participanten

Aan dit onderzoek hebben 223 participanten vrijwillig deelgenomen. In totaal zijn er 17 participanten uitgesloten, waardoor 206 zijn betrokken in de analyses. Negen van de 17 uitgesloten participanten hadden Duits als moedertaal, één participant had Engels als moedertaal, twee hadden rechten gestudeerd, twee bleken te veel voorkennis te hebben wat betreft concreetheid, één proefpersoon was de leeftijdsgrens van 30 gepasseerd, en één participant was een scholier.

De gemiddelde leeftijd van de 206 participanten (67 man, 139 vrouw) was 19,3 jaar (de jongste was 17, de oudste 30). De participanten, allen hoogopgeleid (HBO of universitair),

zijn geworven aan verschillende faculteiten van de Radboud Universiteit Nijmegen en de Hogeschool Arnhem Nijmegen.

2.2 Design

In het onderhavige onderzoek was sprake van een 2 (concrete voorargumenten – abstracte tegenargumenten vs. abstracte voorargumenten – concrete tegenargumenten) x 3 (concreet + concreet gewone details + concreet affectieve details) tussenproefpersoon design. Elke conditie bestond uit drie voorargumenten en drie tegenargumenten.

Tabel 1: Alle condities in het onderhavige onderzoek.

1. Concrete voorargumenten	en. abstracte tegenargumenten
2. Abstracte voorargumenten	en. concrete tegenargumenten
3. Concrete voorargumenten met gewone details	en abstracte tegenargumenten
4. Abstracte voorargumenten	en concrete tegenargumenten met gewone details
5. Concrete voorargumenten met affectieve details	en abstracte tegenargumenten
6. Abstracte voorargumenten	en concrete tegenargumenten met affectieve details

2.3 Materiaal

Argumenten

Om de invloed van concreet taalgebruik in juridische argumenten te kunnen onderzoeken werd in dit experiment aan de hand van een vragenlijst een juridische casus voorgelegd aan de participanten. Deze juridische casus was geïnspireerd op de casus uit het onderzoek van Shedler en Manis (1986) waarin de geschiktheid van een moeder werd bepaald in een voogdijzaak. In de onderhavige studie werd gebruik gemaakt van voor- en tegenargumenten om de geschiktheid van Ellen Jansen als te moeder voor haar zoon Tim te bepalen.

In het materiaal werd kort de situatie geschetst van Ellen en Tim, voordat de argumenten aangeboden werden. In deze situatieschets werd Ellen geïntroduceerd als alleenstaande moeder die voor haar zevenjarige zoon Tim zorgt. De kinderbescherming twijfelt over Ellens capaciteiten als moeder en denkt erover om Tim uit huis te laten plaatsen. Aan de participanten werd gevraagd zich voor te stellen dat zij lid waren van een burgerjury en een oordeel moesten geven over de geschiktheid van Ellen als moeder aan de hand van de voor- en tegenargumenten.

Na de situatieschets werden drie voor- en drie tegenargumenten aangeboden.

Voorargumenten pleitten voor de geschiktheid van Ellen als moeder, de tegenargumenten pleitten tegen de geschiktheid van Ellen als moeder. Er werd een two-sided model aangehouden, waarin participanten zowel concrete en abstracte argumenten als voor- en tegenargumenten kregen aangeboden. De voor- en tegenargumenten zijn om en om aangeboden: op deze manier werd de kans op een volgorde-effect zo klein mogelijk gehouden. Dit zou namelijk een storend effect hebben op het onderzoek. In dit onderzoek is gekozen voor argumenten in plaats van getuigenissen, omdat levendige getuigenissen snel te levendig en subjectief worden. Dit kan bijvoorbeeld liggen aan het gebruik van de directe rede.

De argumenten in het onderhavige onderzoek zijn afkomstig uit een onderzoek van Grisel en Janssen (2015) waarin zij gepretest en aan de hand daarvan gematcht zijn:

Tabel 2: De gematchte argumenten waarbij de onderwerpen zijn gescoord op belangrijkheid bij de opvoeding aan de hand van een zevenpuntschaal (1 = zeer onbelangrijk bij de opvoeding, 7 = zeer belangrijk bij de opvoeding).

Voorargumenten	Tegenargumenten
Goede voeding (6.24)	Problemen vertellen (6.29)
Persoonlijke hygiëne (5.94)	Op tijd naar school (6.00)
Op tijd naar bed (5.65)	Schoon en hygiënisch huis (5.53)

De cijfers laten zien hoe ‘zwaar’ een onderwerp gemiddeld weegt bij het opvoeden van een kind. Sommige onderwerpen ‘wegen zwaarder’ dan andere onderwerpen. Zo is het geven van goede voeding (6.24) belangrijker dan het schoon en hygiënisch houden van het huis (5.53). Als ‘Goede voeding’ als concreet voorargument gebruikt zou worden in combinatie met ‘Schoon en hygiënisch huis’ als abstract tegenargument, dan is het onduidelijk of ‘Goede voeding’ doorslaggevender is door de zwaarte van het onderwerp of door de stijlmanipulatie. Deze ongelijkheid is in het onderzoek van Grisel en Janssen (2015) voorkomen door de onderwerpen in een vooronderzoek te laten ‘wegen’ door proefpersonen, en aan de hand van dit gewicht te matchen.

Daarnaast kan het voorkomen dat een onderwerp als tegenargument zwaarder weegt dan als voorargument. Dit is het geval bij het onderwerp ‘Goede voeding’: het argument ‘Goede voeding’ zal als concreet tegenargument ongewenst zwaarder wegen voor het oordeel dan wanneer het onderwerp als concreet voorargument wordt aangeboden. Alle onderwerpen zijn daarom alleen als voor- of tegenargument aangeboden.

Concreetheid en abstractheid

De concreetheid van de argumenten werd aan de hand van de definitie van Douma (1994)

gemanipuleerd. Concreet taalgebruik moest zintuiglijk voorstelbaarder en specifiekere zijn dan abstract taalgebruik. Naast de definitie van Douma (1994) is de woordenlijst van Brysbaert, Stevens, De Deyne, Voorspoels en Storms (2014) gebruikt voor het manipuleren van de concreetheid. Deze woordenlijst bestaat uit 30.000 Nederlandse woorden die gescoord zijn op een vijfpuntschaal, waarbij de hoge scores concreet en de lage scores abstract zijn. Voor de concreet geformuleerde argumenten werden de woorden met de hoogste scores uit de lijst gebruikt. Voor de abstract geformuleerde argumenten gold het omgekeerde. De concrete argumenten moesten hoger scoren op de schaal van Brysbaert et al. (2014) dan de abstracte argumenten. Het gemiddelde van de concreetheidsscore van alle concrete argumenten ligt op 3.44 ($SD = .027$). De abstracte argumenten hebben een gemiddelde concreetheidsscore van 2.39 ($SD = .26$). Deze totalen zijn verkregen door de drie gemiddelden van de drie argumenten (hetzij concreet, hetzij abstract) bij elkaar te nemen en door drie te delen. De score van elk argument afzonderlijk is weer gebaseerd op de scores op de schaal van Brysbaert et al. (2014). De concrete versie van het argument ‘Goede voeding’ zag er als volgt uit: ‘Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten. Vier keer per week kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim.’ Voor de abstracte versie van dit argument zijn meer abstracte woorden gebruikt: ‘Ellen vindt evenwichtige voeding belangrijk voor Tim. Zo maakt ze regelmatig een maaltijd voor hem waarin de belangrijkste voedingstoffen zitten.’ Om de argumenten zo evenwichtig mogelijk te maken is ervoor gezorgd dat alle concrete argumenten om en nabij de zelfde concreetheidsscore hadden en dat alle abstracte argumenten ongeveer de zelfde score hadden.

Naast de gelijke concreetheidsscores, is ook de lengte van de argumenten gelijk gehouden. In tabel 3 is het totale aantal tekens te zien per soort argument.

Tabel 3: Het gesommeerde aantal tekens per soort argument.

	Voorargumenten	Tegenargumenten
<i>Concreet</i>	432	430
<i>Abstract</i>	422	434
<i>Concreet + gewone details</i>	676	682
<i>Concreet + affectieve details</i>	676	686

Te zien is dat de lengte ongeveer gelijk is gehouden, zodat een storend effect van lengte zo veel mogelijk is uitgesloten. Alle concrete en abstracte voor- en tegenargumenten zijn opgenomen in bijlage 2.

Details

Aan de condities 3 en 5 met concrete voorargumenten werden gewone details toegevoegd en aan de condities 4 en 6 met concrete tegenargumenten affectieve details toegevoegd. De toegevoegde details werden ook aan de hand van Douma (1994) en Brysbaert et al. (2014) op concreetheid gemanipuleerd. Deze toegevoegde details golden als extra informatie bij de argumenten en sloegen te allen tijde op de centrale boodschap van de argumenten. Dit wil zeggen dat de details volgens Guadagno et al. (2011) *vivid figure* waren. De details vormden echter geen extra argument bij het al aanwezige argument. Een affectief detail moest in de conditie met een concreet voorargument een positief gevoel oproepen ten faveure van Ellen, en in de conditie met een concreet tegenargument een negatief gevoel. Zo werd het detail ‘Wanneer ze kipfilet eten, maakt ze daar een gezichtje van ketchup op’ toegevoegd aan het voorargument ‘Goede voeding’. Dit argument zag er als volgt uit: ‘Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten. Vier keer per week kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim. Wanneer ze kipfilet eten, maakt ze daar voor Tim een gezichtje van ketchup op.’

Vooronderzoek

Als manipulatiecontrole is met een vooronderzoek nagegaan of de (voor het onderhavige onderzoek opgestelde) extra informatie ook daadwerkelijk als details werden gezien, en specifiek voor de affectieve details: of ze in hogere mate een emotie oproepen dan de gewone details. Het vooronderzoek is schriftelijk aangeboden aan 32 studenten van de Radboud Universiteit Nijmegen, die tussen de 17 en 30 jaar oud waren. Het vooronderzoek bestond uit twee lijsten. In de eerste lijst werden de concrete voorargumenten met gewone en affectieve details aangeboden, en in de tweede lijst werden de concrete tegenargumenten met gewone en affectieve details aangeboden. Zowel lijst 1 als 2 werd aangevuld met abstracte voor- en tegenargumenten. Het vooronderzoek is opgenomen in bijlage 3.

In de vragenlijst werd voor de participanten eerst de situatie geschetst van Ellen en Tim. Vervolgens werden de participanten gevraagd om na elk aangeboden argument aan de hand van drie stellingen te bepalen in welke mate ze het schuingedrukte deel van het argument een emotie vonden oproepen en in welke mate ze het schuingedrukte een detail vonden. Ook werd gevraagd in hoeverre het taalgebruik de oorzaak was van de opgeroepen emotie.

Uit de resultaten van het vooronderzoek bleek dat de affectieve details op één argument na significant verschilden van de gewone details op de vraag ‘roept emotie op’. Het

detail van het argument ‘Te laat op school’ bleek in de affectieve vorm niet meer emotie op te roepen dan in de gewone variant. De affectiviteit van dit detail is daarom opgehoogd. Wat betreft de vraag ‘is het een detail’ bleken de gewone en de affectieve details niet te verschillen. Dit betekent dat de mate van detaillering gelijk was voor de gewone en affectieve details. Hierdoor konden de gewone en affectieve details samengevoegd worden en vergeleken worden met de abstracte argumenten. Hieruit bleek dat de voorargumenten significant verschilden qua detaillering van de overeenkomende abstracte argumenten. Voor de tegenargumenten gold dat zij niet verschilden qua detaillering van de abstracte argumenten. De gewone en affectieve details van de tegenargumenten dienden daarom aangepast te worden. Deze details werden wel gezien als details, maar ook als extra argument voor de geschiktheid van Ellen als moeder.

2.4 Instrumentarium

Oordeel over geschiktheid

Na het aanbieden van de argumenten werden er aan de participanten vier vragen gesteld om het oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder te meten. Het oordeel over de geschiktheid werd bevraagd op een elfpuntschaal. Op deze manier was er genoeg ruimte voor nuancering in het oordeel van de participanten.

De eerste vraag was de meest belangrijke van de vier:

Hoe geschikt vind je Ellen als moeder voor Tim?

Ongeschikt 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 Geschikt

Met deze vraag werd op een directe manier het oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder bevraagd. Vervolgens werd gevraagd naar het oordeel over de situatie waarin Tim zich bevindt:

In welke mate vind je de situatie waarin Tim zich bevindt problematisch?

Problematisch 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 Niet problematisch

Met de derde vraag werd nagegaan of de participanten vonden dat Ellen hulp nodig had bij de opvoeding van Tim:

In welke mate vind je dat Ellen hulp nodig heeft bij de opvoeding van Tim?

Hulp nodig 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 Geen hulp nodig

Met de vierde en laatste vraag werd op de meeste indirecte manier gevraagd naar het oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder:

Stel dat de situatie van Ellen en Tim niet verandert en er komt geen hulp. In welke mate ben je het dan eens met de stelling: ‘Tim moet uit huis geplaatst worden’?

Uit huis 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 Niet uit huis

Herinnering

Het tweede gedeelte van de vragenlijst bestond uit het meten van de herinnering van de argumenten. Hieraan voorafgaand werd een kleine afleidingstaak aangeboden. Aan de participanten werd ten eerste gevraagd een aantal persoonsgegevens te noteren, zoals leeftijd, geslacht, laatst genoten opleiding en nationaliteit. Vervolgens werden twee oppervlakkige vragen gesteld die te maken hadden met juridische voogdijzaken. Zo werd gevraagd of participanten televisieprogramma’s keken over juridische zaken en of er iemand in de omgeving van de participanten was die te maken heeft gehad met de kinderbescherming. Nadat de participanten de afleidingstaak hadden voltooid, werd hen gevraagd alles in een tekstvak op te schrijven wat ze zich nog konden herinneren van de aangeboden argumenten over Ellen en Tim. De participanten werd nadrukkelijk gevraagd op dit moment niet meer terug te bladeren.

De opgeschreven argumenten werden gescoord aan de hand van idea-units. De voorargumenten (ofwel concreet, ofwel abstract) bevatten telkens 11 idea-units waarmee 22 punten gehaald konden worden. De tegenargumenten (ofwel concreet, ofwel abstract) bevatten telkens 10 idea-units waarmee 20 punten behaald konden worden. Voor de toegevoegde details gold dat ze telkens vijf idea-units bevatten waarmee 10 punten gehaald konden worden. De score van de toegevoegde details werd apart gehouden. Een voorbeeld laat zien hoe het toekennen van de scores in zijn werk gaat:

De idea-units in het concrete voorargument ‘Goede voeding’ met gewoon detail zijn geel gemarkeerd:

‘Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten.

Vier keer per week

kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim.’

‘Wanneer ze kipfilet eten

geeft Ellen Tim daar ook altijd wat tomatenketchup bij’

Een participant reproduceerde het concrete voorargument ‘Goede voeding’ met gewoon detail als volgt: ‘Ellen kookt aardappelen, vlees en groente voor Tim. Als ze kipfilet eten, mag hij er ketchup bij.’ Wanneer het gereproduceerde argument zeer goed overeen kwam met het aangeboden argument, werd de score 2 gegeven. Wanneer het gereproduceerde argument in

de goede richting kwam maar niet volledig juist was, werd de score 1 gegeven. Wanneer het gereproduceerde argument niet of nauwelijks overeen kwam met het aangeboden argument, werd de score 0 gegeven. De voor- en tegenargumenten van elke condities bevatten precies evenveel idea-units. De participant kreeg een score 2 voor de idea-unit ‘kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim’, een score 2 voor de idea-unit ‘Wanneer ze kipfilet eten’ en een score 2 voor de idea-unit ‘geeft Ellen Tim daar ook altijd wat tomatenketchup bij’.

Na de reproductietaak werd aan de participanten gevraagd om datgene te onderstrepen van de gereproduceerde argumenten wat bijgedragen heeft aan het oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder. Als de participanten nog iets te binnen schoot, dan mocht dit ook nog opgeschreven worden in een apart tekstvak.

De onderstrepingen werden op eenzelfde manier gescoord als de gereproduceerde argumenten. Als een gereproduceerd argument bijna overeen komt met het aangeboden argument, dan werd de score 2 toegekend. Mocht dit gereproduceerde argument onderstreept zijn, dan wordt aan de onderstreping ook de score 2 toegekend. Een voorbeeld van de gebruikte idea-units is opgenomen in bijlage 4.

Voorstelbaarheid

Met de vraag naar voorstelbaarheid werd nagegaan of de participanten de argumenten zintuiglijk voor zich konden zien. De voorstelbaarheid werd bevraagd om de bevinding van Hansen en Wänke (2010) als alternatieve verklaring aan te kunnen dragen, mocht de Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973) de eventuele effecten op het oordeel niet kunnen verklaren.

De voorstelbaarheid werd bevraagd aan de hand van een zevenpuntschaal en is voor de participanten gespecificeerd als: de mate waarin je het beschrevene beeldend vindt en je het voor je kunt zien. Een voorbeeld van de vraag naar voorstelbaarheid aan de hand van een argument is:

Ellen vindt evenwichtige voeding belangrijk voor Tim. Zo maakt ze regelmatig een maaltijd voor hem waarin de belangrijkste voedingsstoffen zitten.

Ik vind dit argument:

Niet voorstelbaar 1 2 3 4 5 6 7 Voorstelbaar

Begrijpelijkheid

Naast de vraag naar de voorstelbaarheid van de argumenten, werd ook de begrijpelijkheid bevraagd. Met de vraag naar begrijpelijkheid werd nagegaan of de participanten de argumenten al dan niet gemakkelijk konden lezen. De vraag naar begrijpelijkheid werd gezien

als een manipulatiecheck om er zeker van te zijn dat de stijlmanipulatie geen verschil in begrijpelijkheid zou veroorzaken. De argumenten moesten allemaal even begrijpelijk zijn, zodat de begrijpelijkheid niet de oorzaak zou zijn van eventuele effecten. De begrijpelijkheid werd bevraagd aan de hand van een zevenpuntschaal. Een voorbeeld van de vraag naar begrijpelijkheid aan de hand van een argument is:

Tim kan niet met Ellen praten over ruzies, meisjes en school. Ze vindt dat hij zich met zeven jaar een sterke kerel moet tonen.

Ik vind dit argument:

Begrijpelijk 1 2 3 4 5 6 7 Niet begrijpelijk

2.5 Procedure

De afname van het experiment vond schriftelijk plaats. De participanten werden op verschillende faculteiten van de Radboud Universiteit Nijmegen en de Hogeschool Arnhem Nijmegen benaderd. In de meeste gevallen zijn de vragenlijsten tijdens colleges ingevuld, waardoor de concentratie bij participanten relatief hoog was. Het invullen van de vragenlijst nam ongeveer 15 minuten in beslag. Na afloop is in de meeste gevallen aan de participanten uitgelegd waar het onderzoek over ging.

4. Resultaten

Oordeel

Met een multivariate variantieanalyse is nagegaan of de stijlmanipulatie heeft geleid tot een verschil in oordeel tussen alle condities. Tabel 3 geeft de totale gemiddelden en standaarddeviaties voor het oordeel van geschiktheid per lijst. Uit een eenweg multivariate variantieanalyse voor oordeel met als factor conditie bleek een significant multivariaat effect van lijst ($F(5, 200) = 2.15, p = .03$, eenzijdig getoetst). Dit betekent dat de zes versies van elkaar verschillen qua oordeel.

Uit univariate analyses bleek dat er een significant effect was van conditie op de oordeelvraag ‘Hoe geschikt vind je Ellen als moeder voor Tim?’ ($F(5, 200) = 1.96, p = .043$, eenzijdig getoetst), op de oordeelvraag ‘In welke mate vind je de situatie waarin Tim zich bevindt problematisch?’ ($F(5, 200) = 2.36, p = .021$, eenzijdig getoetst) en een marginaal significant effect op de oordeelvraag ‘In welke mate ben je het eens met de stelling: Tim moet uit huis geplaatst worden?’ ($F(5, 200) = 1.65, p = .074$, eenzijdig getoetst). Er bleek geen

effect op de vraag ‘In hoeverre vind je dat Ellen hulp nodig heeft bij de opvoeding van Tim?’ ($F(5, 200) = .899, p = .483$).

Tabel 3: Het totale oordeel over geschiktheid van Ellen Jansen als moeder in vier vragen bijeen genomen voor de zes condities (gemeten op een elfpuntschaal, waarbij 1 = zeer mee oneens, 11 = zeer geschikt).

Versie	Inhoud	N	M	SD
1	Concrete voorargumenten, abstracte tegenargumenten	35	6.15	1.61
2	Abstracte voorargumenten, concrete tegenargumenten	33	5.59	1.51
3	Concrete voorargumenten met gewone details, abstracte tegenargumenten	33	6.25	1.55
4	Abstracte voorargumenten, concrete tegenargumenten met gewone details	35	5.27	1.46
5	Concrete voorargumenten met affectieve details, abstracte tegenargumenten	34	5.94	1.14
6	Abstracte voorargumenten, concrete tegenargumenten met affectieve details	37	5.75	1.37
Totaal		206	5.83	1.44

Om na te gaan of de versies wat betreft de stijlmanipulatie onderling verschillen op het totale oordeel, waarbij de vier vragen bijeen zijn genomen, zijn er post hoc-comparisons uitgevoerd. Uit LSD post hoc-comparisons met als factor versie bleek een marginaal significant verschil tussen versie 1 en versie 2 ($p = .061$, eenzijdig getoetst). Dit betekent dat het oordeel positiever was (weliswaar marginaal significant) als concrete voorargumenten met abstracte tegenargumenten gelezen werden, dan wanneer abstracte voorargumenten met concrete tegenargumenten gelezen werden. De versies 3 en 4 bleken wel significant van elkaar te verschillen ($p = .003$, eenzijdig getoetst). Het oordeel was positiever als concrete voorargumenten met gewone details gecombineerd met abstracte tegenargumenten gelezen werden, dan wanneer abstracte voorargumenten gecombineerd met concrete tegenargumenten met gewone details gelezen werden. De versies 5 en 6 bleken niet significant te verschillen ($p = .296$, eenzijdig getoetst). Het resultaat van deze analyses geeft aan dat toegevoegde details in combinatie met concrete argumenten het meest overtuigend zijn voor het vormen van een oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder.

Het oordeel over de geschiktheid van Ellen is bevraagd middels vier vragen, die alle vier een maat zijn voor geschiktheid. De betrouwbaarheid van het oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder bestaande uit vier vragen was adequaat: $\alpha = .71$. De vragen zijn inhoudelijk echter wel verschillend, en zullen daarom ook apart behandeld worden. In het onderzoek van Shedler en Manis (1986) bleek ook dat de antwoorden op de verschillende

vragen naar geschiktheid correleerden (van .75 tot .90). Voor het onderzoek van Reyes et al. (1980) gold ook dat de antwoorden op de verschillende schuldvragen correleerden (van .59 tot .84).

Tabel 4: Oordeel over geschiktheid van Ellen als moeder voor Tim bestaande uit twee vragen, uitgesplitst voor tekstversie (gemeten op een elfpuntschaal waarbij 1 = zeer ongeschikt, 11 = zeer geschikt).

	Lijst	<i>M</i>	<i>SD</i>	N
Ellen geschikt als moeder	1	5.91	1.48	35
	2	5.48	1.28	33
	3	6.16	1.35	32
	4	5.60	1.44	35
	5	6.12	1.01	34
	6	5.46	1.26	37
Totaal		5.87	1.33	206
Situatie problematisch	1	5.94	2.26	35
	2	5.33	1.87	33
	3	6.50	1.92	32
	4	5.03	1.92	35
	5	5.56	1.60	34
	6	5.73	1.91	37
Totaal		5.67	1.95	206

Om te achterhalen hoe de gemiddelde oordelen onderling per versie verschillen, zijn er post hoc-comparisons uitgevoerd voor de onderlinge verschillen tussen de condities op de vragen waar de zes condities significant van verschilden, namelijk: ‘Hoe geschikt vind je Ellen als moeder voor Tim?’ en ‘In welke mate vind je de situatie waarin Tim zich bevindt problematisch’. De LSD post hoc-comparisons lieten zien dat de conditie ‘voorargumenten concreet zonder detail’¹ ($M = 5.91$, $SD = 1.48$) marginaal significant verschilde van de conditie ‘tegenargumenten concreet zonder detail’ ($M = 5.48$, $SD = 1.28$) op de vraag ‘Hoe geschikt vind je Ellen als moeder voor Tim?’ ($p = .09$, eenzijdig getoetst). De conditie ‘voorargumenten concreet met detail’ ($M = 6.16$, $SD = 1.35$) verschilde significant van de conditie ‘tegenargumenten concreet met detail’ ($M = 5.60$, $SD = 1.44$) op de vraag ‘Hoe geschikt vind je Ellen als moeder voor Tim?’ ($p = .043$, eenzijdig getoetst). De conditie ‘voorargumenten concreet met affectief detail’ ($M = 6.12$, $SD = 1.01$) verschilde significant van de conditie ‘tegenargumenten concreet met affectief detail’ ($M = 5.46$, $SD = 1.26$) op de

¹ Als het voorargument concreet was, betekent dit automatisch dat het tegenargument abstract was. Dit geldt voor alle weergaven in de resultaten.

vraag ‘Hoe geschikt vind je Ellen als moeder voor Tim?’ ($p = .018$, eenzijdig getoetst). Uit deze analyses bleek dat participanten Ellen enigszins geschikter achten als zij concrete voorargumenten (met abstracte tegenargumenten) te lezen kregen, dan als zij abstracte voorargumenten (met concrete tegenargumenten) voor zich kregen. Participanten die concrete voorargumenten met details te lezen kregen waren het meest positief in hun oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder.

De LSD post hoc-comparison liet ook zien dat de conditie ‘voorargumenten concreet zonder detail’ ($M = 5.94$, $SD = 2.26$) marginaal significant verschilde van de conditie ‘tegenargumenten concreet zonder detail’ ($M = 5.33$, $SD = 1.87$) op de vraag ‘In welke mate vind je de situatie waarin Tim zich bevindt problematisch’ ($p = .096$, eenzijdig getoetst). De conditie ‘voorargumenten concreet met detail’ ($M = 6.50$, $SD = 1.92$) verschilde significant van de conditie ‘tegenargumenten concreet met detail’ ($M = 5.03$, $SD = 1.92$) op de vraag ‘In welke mate vind je de situatie waarin Tim zich bevindt problematisch’ ($p = .001$, eenzijdig getoetst). Deze analyses lieten zien dat participanten hun oordeel het meest door de concrete argumenten lieten beïnvloeden: de participanten die concrete voorargumenten met details aangeboden kregen, waren in hun oordeel positiever dan degene die concrete tegenargumenten met details aangeboden kregen.

Effect van lengte als factor

Met een multivariate variantieanalyse is nagegaan of de gevonden effecten daadwerkelijk tot stand zijn gekomen doordat concrete voorargumenten een positiever oordeel over geschiktheid opleveren dan concrete tegenargumenten, of doordat de lengte van de argumenten een confounded factor is. Doordat de concrete argumenten lijst 3 tot en met 6 door de toegevoegde details langer zijn dan de abstracte argumenten, zouden de gevonden verschillen tussen de condities met details simpelweg het gevolg kunnen zijn van het verschil in lengte. Als het verschil in lengte de oorzaak zou zijn, dan zou de verklaring kunnen zijn dat een langer argument overtuigender is dan een korter argument. De verschillen die door de stijlmanipulatie tot stand leken te komen, werden dan eigenlijk veroorzaakt door een verschil in lengte. Om dit na te gaan is de volgende analyse gedaan waarbij voor de factor lengte lijst 1 en 2, de korte teksten, zijn samengenomen, en lijst 3 en 4 zijn samengenomen. Voor de factor oriëntatie zijn uit lijst 1 en 3 de concrete voorargumenten en abstracte tegenargumenten samengenomen, en zijn lijst 2 en 4 de concrete tegenargumenten en de abstracte voorargumenten samengenomen.

Uit een multivariate variantieanalyse voor oordeel met als factoren lengte en oriëntatie

bleek geen significant effect van lengte, maar wel een significant effect van oriëntatie ($F(4, 128) = 2.60, p = .039$). Dit betekent dat niet lengte, maar stijl voor alle oordeelvragen bijeen de oorzaak was voor het waargenomen oordeel. Er bleek ook geen interactie tussen lengte en oriëntatie ($F(4, 128) = .515, p = .725$). Lengte en oriëntatie bleken elkaar dus ook niet te beïnvloeden. Om na te gaan of dit voor elke vraag apart het geval is zijn post hoc-comparisons uitgevoerd. Uit univariate analyses bleek dat er een effect was van oriëntatie op de oordeelvraag ‘Hoe geschikt vind je Ellen als moeder voor Tim?’ ($F(1, 131) = 4.23, p = .042$), op de oordeelvraag ‘In welke mate vind je de situatie waarin Tim zich bevindt problematisch?’ ($F(1, 131) = 9.12, p = .003$) en op de oordeelvraag ‘In welke mate ben je het eens met de stelling: Tim moet uit huis geplaatst worden?’ ($F(1, 131) = 5.03, p = .027$). Voor de vraag ‘In welke mate vind je dat Ellen hulp nodig heeft bij de opvoeding van Tim?’ bleek geen significant effect van zowel lengte als oriëntatie.

Een zelfde multivariate variantieanalyse is uitgevoerd waarbij voor de factor lengte lijst 1 en 2, de korte teksten, zijn samengenomen, en lijst 5 en 6, de lange teksten, zijn samengenomen. Voor de factor oriëntatie zijn lijst 1 en 5, de concrete argumenten voorargumenten, samengenomen en lijst 2 en 6, de concrete argumenten zijn tegenargumenten, samengenomen.

Uit een multivariate variantieanalyse voor oordeel met als factoren lengte en oriëntatie bleek geen significant effect van lengte en geen significant effect van oriëntatie ($F(4, 132) = 1.65, p = .165$). Ondanks dat de multivariate variantieanalyse voor alle vier de vragen bijeen genomen geen significant effect liet zien van oriëntatie op het geschiktheidsoordeel, laten univariate analyses wel een significant effect zien van oriëntatie op de belangrijkste vraag naar het oordeel ‘Hoe geschikt vind je Ellen als moeder voor Tim?’ ($F(1, 135) = 6.36, p = .013$). De gevonden effecten op het geschiktheidsoordeel zijn dus niet het gevolg van de confounding factor lengte, maar wel van de stijlmanipulatie van de argumenten.

Recall

Om na te gaan welke theoretische verklaring opgeworpen kan worden voor het effect van de stijlmanipulatie op het oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder, is aan de participanten gevraagd alle argumenten op te schrijven die zij zich herinnerden. Deze gereproduceerde argumenten zijn gescoord aan de hand van idea-units. De toegevoegde details zijn apart gescoord, waardoor er aparte scores zijn voor de gereproduceerde concrete voor- en tegenargumenten en de bijbehorende concrete details. Op deze manier wordt telkens hetzelfde materiaal vergeleken. In tabel 5 zijn de gemiddelden en standaarddeviaties van de

recall-scores per soort argumenten uitgesplitst. Ook de afzonderlijke scores van de details zijn weergegeven.

Tabel 5: Gemiddelde recall-score per soort argument gemeten met idea-units waarbij er per conditie maximaal 22 punten gehaald konden worden voor de voorargumenten, 20 punten voor de tegenargumenten, en 10 punten voor de details.

	Concreet		Abstract		Details	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Voorargumenten	7.89	3.89	5.09	2.24		
Tegenargumenten	7.33	4.32	4.53	2.80		
Voorargumenten met gewone details	9.94	4.57	7.94	4.91	3.70	2.13
Tegenargumenten met gewone details	7.57	3.79	5.46	2.17	3.51	2.63
Voorargumenten met affectieve details	8.35	4.50	5.85	4.27	3.91	2.76
Tegenargumenten met affectieve details	6.51	3.90	4.57	3.01	4.14	3.04
Totaal	7.93	4.16	5.57	3.23	3.82	2.64

N.B.: De recall-score is opgebouwd uit het toekennen van drie punten: een score 0 als het gereproduceerde argument slecht of niet overeenkomt met het aangeboden argument, een score 1 als er een redelijke overeenkomst is en een score 2 als de overeenkomst goed is tussen het gereproduceerde en aangeboden argument.

Eerst is er een *t*-toets uitgevoerd waarbij de afzonderlijke scores van de concrete voor- en tegenargumenten en de bijbehorende details zijn opgeteld en zijn afgezet tegen de score van alle gereproduceerde abstracte argumenten. Uit een *t*-toets voor reproductie met als factor versie bleek een significant verschil tussen de gereproduceerde concrete argumenten met details en de gereproduceerde abstracte argumenten ($t(365.6) = 7.59, p < .001$). De concreet geformuleerde argumenten met details ($M = 10.47, SD = 5.88$) werden in hogere mate gereproduceerd dan de abstract geformuleerde argumenten ($M = 6.70, SD = 4.05$). Bij deze analyse dient in acht genomen te worden dat er bij de lijsten 3 tot en met 6 meer punten gescoord konden worden. De totale score van de concrete argumenten wordt dan aangevuld met de aparte score van de details waardoor er 32 punten gehaald konden worden in plaats van 22. Door deze extra informatie in de vorm van details was er voor de participanten meer informatie om te onthouden en dus ook meer om te kunnen reproduceren.²

Om een meer precieze vergelijking te maken tussen de gereproduceerde concrete en abstracte argumenten, zijn de scores van de details in de volgende analyse buiten beschouwing gelaten. Uit een *t*-toets voor reproductie met als factor lijst bleek er een

² Om een nog vollediger beeld te krijgen van de analyse van de idea-units zouden de scores van de gereproduceerde argumenten gestandaardiseerd kunnen worden.

significant verschil te zijn tussen de gereproduceerde argumenten die concreet waren geformuleerd en de gereproduceerde argumenten die abstract waren geformuleerd ($t(395.835) = 6.19, p < .001$). Concreet geformuleerde argumenten ($M = 7.93, SD = 4.16$) bleken beter te zijn onthouden dan abstract geformuleerde argumenten ($M = 5.57, SD = 3.23$).

Tabel 6 laat de gemiddelden en standaarddeviaties zien van de scores van datgene wat van de gereproduceerde argumenten onderstreept werd. De gemiddelden wekken de schijn dat de gereproduceerde concrete argumenten ($M = 4.71, SD = 3.68$) vaker als doorslaggevend werden gezien voor het oordeel van geschiktheid dan de gereproduceerde abstracte argumenten ($M = 3.41, SD = 2.80$), maar door de hoge standaarddeviaties zijn de resultaten lastiger te interpreteren. De verschillen tussen onderstreepte concrete argumenten en abstracte argumenten zijn nog groter als de scores van de gereproduceerde details toegevoegd worden aan de scores van de gereproduceerde concrete argumenten.

Tabel 6: Gemiddelde recall-score van onderstreping per soort argument gemeten met idea-units, waarbij er per conditie maximaal 22 punten gehaald konden worden voor de voorargumenten, 20 punten voor de tegenargumenten, en 10 punten voor de details.

	Concreet		Abstract		Details	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Voorargumenten	4.34	3.36	2.94	1.92		
Tegenargumenten	4.45	3.94	2.94	2.12		
Voorargumenten (gewone details)	6.79	4.69	4.39	4.07	.81	1.62
Tegenargumenten (gewone details)	4.09	3.01	3.57	2.32	1.15	2.12
Voorargumenten (affectieve details)	4.26	3.46	3.76	3.89	1.47	2.20
Tegenargumenten (affectieve details)	4.32	3.60	2.78	2.46	1.81	2.56
Totaal	4.71	3.68	3.41	2.80	1.31	2.13

N.B.: De recall-score is opgebouwd uit het toekennen van drie punten: een score 0 als het gereproduceerde argument slecht of niet overeenkomt met het aangeboden argument, een score 1 als er een redelijke overeenkomst is en een score 2 als de overeenkomst goed is tussen het gereproduceerde en aangeboden argument.

Aan de hand van een t -toets waarbij de scores van de details zijn meegerekend, is gekeken of concrete argumenten ook vaker de doorslag gaven bij het vormen van een oordeel en daardoor ook vaker onderstreept werden. Uit een t -toets voor onderstreping met als factor versie bleek een significant verschil tussen de onderstreepte concrete argumenten en de onderstreepte abstracte argumenten ($t(388.3) = 3.93, p < .01$). Dit betekent dat de gereproduceerde concrete

argumenten vaker als doorslaggevend werden gezien bij het vormen van een oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder dan de gereproduceerde abstracte argumenten.

Begrijpelijkheid

Na het testen van de herinnering is de begrijpelijkheid van de argumenten bevraagd. De vraag naar de begrijpelijkheid was een manipulatiecheck waarmee nagegaan zou worden of concreet geformuleerde argumenten ook begrijpelijker zouden zijn dan abstract geformuleerde argumenten. De vraag naar begrijpelijkheid is echter niet geanalyseerd. Uit opmerkingen van veel participanten bleek dat de vraag of een argument begrijpelijk was niet een goed instrument was om na te gaan of de stijl van het argument een verschil in begrijpelijkheid veroorzaakte. Wat bleek: de participanten interpreteerden de vraag naar begrijpelijkheid als een vraag naar of ze begrepen dat de beschreven situatie als argument kon dienen. Participanten merkte bijvoorbeeld op dat zij het onbegrijpelijk vonden dat Ellen haar zoon altijd te laat naar school brengt.

Voorstelbaarheid

Voor een analyse van de voorstelbaarheid van de argumenten zijn de condities 1, 3, en 5 bijeen genomen. In deze drie condities waren de voorargumenten altijd concreet en waren de tegenargumenten abstract. Ook de condities 2, 4, en 6, waar de tegenargumenten concreet waren en de voorargumenten abstract, zijn samengenomen. Een multivariate variantieanalyse laat zien dat er bij lijst 1, 3, en 5, waar de voorargumenten concreet zijn en de tegenargumenten abstract, een hoofdeffect is op voorstelbaarheid voor pro-contra: de voorargumenten ($M = 17.9$, $SD = 2.57$) zijn voorstelbaarder dan de tegenargumenten ($M = 13.5$, $SD = 4.08$), (Wilks Lambda, $F(1, 99) = 152.48$, $p < .001$). Ook voor de lijsten 2, 4, en 6 geldt dat de voorargumenten ($M = 17.90$, $SD = 2.73$) voorstelbaarder zijn dan de tegenargumenten ($M = 13.75$, $SD = 5.04$), waardoor er een hoofdeffect is op voorstelbaarheid voor argumentvalentie ($F(1, 102) = 55.48$, $p < .001$).

Uit deze analyse bleek dat de voorargumenten, zowel concreet als abstract geformuleerd, voorstelbaarder zijn dan de tegenargumenten. Hieruit zou opgemaakt kunnen worden dat de concrete tegenargumenten minder voorstelbaar zijn dan de concrete voorargumenten, ware het niet dat de concreetheid van de voor- en tegenargumenten op dezelfde manier is gewaarborgd. Een andere verklaring zou kunnen zijn dat de vraag naar voorstelbaarheid net als de vraag naar begrijpelijkheid geen goed instrument was. Het voorstelbaarheidsoordeel is dan wellicht niet zuiver gebaseerd op de zintuiglijke voorstelbaarheid van de argumenten. De voorstelbaarheid van de argumenten zou door

participanten geïnterpreteerd kunnen zijn als: het is voor te stellen dat een moeder haar zoon goed te eten geeft, maar het is niet voor te stellen dat een moeder niet met haar zoon wil praten over wat hem bezighoudt en waar hij zorgen over heeft.

5. Conclusie en discussie

Onderzoeken naar concreetheid en levendigheid lijken allemaal telkens maar één aspect te onderzoeken. In het onderhavige onderzoek naar de invloed van concreet taalgebruik en de rol van detaillering op het vormen van een sociaal oordeel, is geprobeerd om meerdere aspecten systematisch te onderzoeken. Hiervoor zijn voor- en tegenargumenten gemanipuleerd op concreetheid aan de hand van de definitie over concreetheid van Douma (1994) en de woordenlijst van Brysbaert et al. (2014). De concrete argumenten zijn hierdoor voorstelbaarder en specifiekere dan de abstracte argumenten, en ze hebben hogere scores op de schaal van Brysbaert et al. (2014) dan de abstracte argumenten.

Daarnaast zijn de onderwerpen van de argumenten gematcht, zodat de aan elkaar gekoppelde onderwerpen evenveel gewicht in de schaal legden bij het vormen van een oordeel over de geschiktheid van Ellen. Ook is de lengte van de concrete en abstracte argumenten onderling gelijk gehouden en zijn de concrete en abstracte argumenten afzonderlijk ook gelijk in lengte.

Ook de detaillering is gemanipuleerd. Aan de concrete voor- en tegenargumenten werden gewone of affectieve details toegevoegd. Deze toegevoegde details zijn een vorm van extra informatie bij het argument. De details zijn *vivid figure*, wat wil zeggen dat ze aansloten bij de centrale boodschap van het argument (Guadagno et al., 2011; Smith & Shaffer 2000), maar niet functioneerden als extra argument. Om na te gaan of de toegevoegde extra informatie ook daadwerkelijk als detail werd gezien en of de affectieve details ook daadwerkelijk meer emotie opriepen dan de gewone details, is een vooronderzoek uitgevoerd. De betrouwbaarheid van het onderhavige onderzoek is dus op meerdere aspecten gewaarborgd.

Oordeel

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag in hoeverre de mate van concreetheid en de mate van detaillering van argumenten invloed hebben op sociaal oordeel, en hoe dit verklaard kan worden, zijn drie hypotheses opgesteld. De antwoorden op de hoofdvraag en de hypotheses zullen aan de hand van de resultaten worden besproken en bediscussieerd.

De resultaten hebben laten zien dat de zes condities significant van elkaar verschillen

op twee van de vier oordeelvragen, en marginaal significant op de eerste van de vier vragen. Als de vier oordeelvragen bijeen genomen werden, dan bleek de eerste verwachting, dat concrete voorargumenten (met abstracte tegenargumenten) meer invloed zouden hebben op het oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder dan abstracte voorargumenten (met concrete tegenargumenten), niet volledig bevestigd. De conditie ‘voorargumenten concreet, tegenargumenten abstract’ en de conditie ‘voorargumenten abstract, tegenargumenten concreet’ verschilden marginaal significant op het oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder. Dit betekent dat de stijlmanipulatie niet zorgde voor een overtuigend verschil in oordeel.

De resultaten bleken de tweede hypothese wel te ondersteunen: de condities met extra informatie in de vorm van gewone details lieten het grootste verschil zien in oordeel. Concrete voorargumenten met gewone details in combinatie met abstracte argumenten zorgden voor een positiever oordeel over de geschiktheid van Ellen dan abstracte voorargumenten in combinatie met concrete tegenargumenten met gewone details. Dit betekent dus dat het toevoegen van details aan concrete argumenten overtuigender is voor het geschiktheidsoordeel dan abstracte argumenten.

De resultaten ondersteunden de derde hypothese niet: de condities met extra informatie in de vorm van affectieve details lieten geen verschil zien in oordeel. Het oproepen van emoties was dus niet doorslaggevend voor het vormen van een oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder.

Als er per oordeelvraag gekeken werd hoe het gemiddelde oordeel per conditie verschilde, dan bleek dat voor de vraag ‘Hoe geschikt vind je Ellen als moeder voor Tim?’ concrete voorargumenten met zowel gewone als affectieve details (en abstracte tegenargumenten) het meest overtuigend waren voor het oordeel. Op basis van deze bevinding kan gezegd worden dat het toevoegen van details aan concrete argumenten overtuigender is voor het oordeel dan abstracte argumenten. Concrete voorargumenten zonder details (en abstracte tegenargumenten) waren in vergelijking met abstracte voorargumenten (en concrete tegenargumenten zonder details) marginaal significant overtuigender.

Voor de vraag ‘In welke mate vind je de situatie waarin Tim zich bevindt problematisch?’ bleek ook dat de concrete voorargumenten zonder details marginaal significant overtuigender waren dan abstracte voorargumenten (en concrete tegenargumenten). Ook bleek wederom dat de concrete voorargumenten met gewone details (en abstracte tegenargumenten) overtuigender waren dan abstracte voorargumenten (en concrete tegenargumenten met details).

Er is onderzocht of het verschil in lengte tussen de argumenten met toegevoegde details en de abstracte argumenten van invloed zou kunnen zijn op de gevonden verschillen. Tussen korte condities (zonder toegevoegde details) en lange condities (met toegevoegde details) bleek geen significant verschil in oordeel. Tussen de condities die concrete voorargumenten combineerden met abstracte tegenargumenten en de condities die abstracte voorargumenten combineerden met concrete tegenargumenten, bleek wel een significant verschil in oordeel. Op basis hiervan kan gezegd worden dat de gevonden verschillen het gevolg zijn van de stijl van de argumenten en niet van de lengte.

Het toevoegen van details aan concrete argumenten zorgde voor een grote impact op het te vormen oordeel over geschiktheid. De resultaten van vergelijkbare onderzoeken lijken overeen te komen met het onderhavige onderzoek. Shedler en Manis (1986) leken in hun implementatie van levendigheid ook gebruik te maken van details. Shedler en Manis (1986) hebben aan hun argumenten extra informatie toegevoegd die irrelevant is voor de kern van het argument. Zo voegden zij aan een ‘persoonlijke hygiëne’-argument toe, dat het kind zijn tanden poetst met een Darth Vader-tandenborstel. Dit detail roept wellicht een affectieve reactie op, maar Shedler en Manis (1986) hebben niet onderzocht wat de rol van affectiviteit is bij het vormen van een oordeel. In het onderhavige onderzoek is dit wel onderzocht, maar er is geen bewijs gevonden dat affectiviteit invloed heeft op oordeelvorming.

Ook in het onderzoek van Reyes et al. (1980) werd gebruik gemaakt van toegevoegde details in de levendige argumenten. Het argument dat impliceerde dat de verdachte dronken zou zijn geweest tijdens het feestje dat voorafging aan het dodelijke ongeluk, werd als volgt aangeboden: ‘On his way out the door, Sanders staggered against a serving table, knocking a bowl of guacamole dip to the floor and splattering guacamole on the white shag carpet.’ Dit argument geeft duidelijk blijk van een toegevoegd detail dat eigenlijk niet relevant is voor de kern van het argument. Waar het onderzoek van Reyes et al. (1980) een onderzoek was naar schuldoordeel, werd in het onderhavige onderzoek sociale oordelen onderzocht. Het geldt dus voor zowel schuldoordeel als sociale oordelen dat toegevoegde details een sterke invloed hebben op het vormen van een oordeel.

De in het onderhavige onderzoek gevonden impact van details op het oordeel sluit aan bij de resultaten van het concreetheidsonderzoek van Pettus en Diener (1977). Zij constateerden namelijk dat het toevoegen van details aan concrete informatie overtuigender is dan enkel het aanbieden van concrete of levendige informatie. De resultaten van het onderhavige onderzoek lieten echter zien dat het toevoegen van affectieve details aan concrete informatie niet overtuigender is dan het toevoegen van gewone details aan concrete

informatie.

Uit het vooronderzoek, waarin nagegaan werd in hoeverre de toegevoegde extra informatie ook daadwerkelijk als details gezien werd, en waarin nagegaan werd of de affectieve details meer emotie oproepen dan de gewone details, bleek dat alle toegevoegde extra informatie details waren en dat de affectieve details meer emotie oproepen dan de gewone details. De resultaten van het onderhavige hoofdonderzoek lieten echter zien dat het oproepen van emotie niet de doorslag gaf bij het vormen van een oordeel over geschiktheid. Hierdoor ontstaat er een interessante kwestie: uit het onderhavige onderzoek bleek dat affectiviteit geen invloed heeft op oordeelvorming, terwijl uit het vooronderzoek bleek dat er wel degelijk emotie werd opgeroepen. Over de vraag of de rol van affectiviteit bij tekstverwerking nu is uitgespeeld kan getwist worden. Vervolgonderzoek zou wellicht nog dieper op deze kwestie in kunnen gaan.

Herinnering

Uit de analyse van de reproductietaak in het onderhavige onderzoek bleek dat de gereproduceerde concrete argumenten beter herinnerd werden dan de gereproduceerde abstracte argumenten. Een aandachtspunt hierbij is dat de participanten door de extra informatie in de vorm van details in de condities, waarin gewone en affectieve details aan de concrete argumenten waren toegevoegd, meer informatie moesten verwerken en onthouden dan bij de abstracte argumenten waar geen details aan toegevoegd waren. Het was echter niet vanzelfsprekend dat de details ook gereproduceerd werden, aangezien de details golden als extra informatie en niet als extra argument.

Om een meer genuanceerde vergelijking te kunnen maken tussen de geproduceerde concrete en abstracte argumenten, is de analyse nogmaals uitgevoerd, maar dan zonder de scores van de details. Hieruit bleek ook dat de gereproduceerde concrete argumenten beter zijn onthouden dan de abstracte argumenten. Deze bevinding kan verklaard worden door de Dual Coding Theory (Paivio, 1971), die stelt dat concrete informatie op twee manier wordt opgeslagen in het geheugen en dat concrete informatie daardoor beter verwerkt en onthouden wordt. Deze bevinding is in overeenstemming met het onderzoek van Sadoski et al. (1993) en Sadoski et al. (2000), waarin ook werd aangetoond dat concrete informatie beter wordt onthouden dan abstracte informatie.

De verklaring die opgeworpen kan worden voor de bevinding, dat concreet geformuleerde argumenten in een juridische voogdijzaak een grotere invloed hebben op de vorming van een sociaal oordeel dan abstract geformuleerde argumenten, kan gegeven

worden door de Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973). De Availability Heuristic stelt dat informatie die beter beschikbaar is in het geheugen, in hogere mate gebruikt kan worden bij het vormen van een oordeel over een verschijnsel in de werkelijkheid dan informatie die minder goed beschikbaar is in het geheugen, zoals abstracte informatie. Dat de argumenten met toegevoegde details overtuigender waren voor het oordeel dan alleen concrete argumenten, lijkt verklaard te kunnen worden door de hoge reproductie van concrete argumenten met details. De Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973) lijkt hierbij als verklaring op te treden. In het onderzoek van Sheldler en Manis (1986) werd geen evidentie gevonden voor de Availability Heuristic als verklaring voor levendigheidseffecten op het oordeel. Of de Availability Heuristic in het onderhavige onderzoek wel als verklaring aangedragen kan worden, is niet met zekerheid te zeggen. Dit zou moeten blijken uit een mediatieanalyse zoals Shedler en Manis (1986) hebben uitgevoerd.

Ondanks het feit dat er in het onderhavige onderzoek geen mediatieanalyse is uitgevoerd, lijkt er voldoende evidentie te zijn om de Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973) als verklaring aan te dragen. Als vervolg op het reproduceren van de gelezen argumenten werd aan de participanten namelijk gevraagd om alles te onderstrepen wat voor hen de doorslag gaf bij het vormen van het oordeel over de geschiktheid van Ellen. De resultaten lieten zien dat de concrete argumenten die zijn gereproduceerd ook het vaakst onderstreept zijn en dus vaker doorslaggevend waren voor het oordeel. Het is echter niet zo dat meer argumenten reproduceren automatisch leidt tot meer onderstrepen. Het gaat bij het onderstrepen namelijk om wat de doorslag gaf bij het vormen van een oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder. Dit betekent dat datgene wat onderstreept was, ook daadwerkelijk bijdroeg aan het vormen van een oordeel. Uit deze bevinding blijkt dat de concrete argumenten niet alleen beter gereproduceerd zijn, maar ook vaker doorslaggevend waren voor het oordeel. Dit levert voldoende evidentie voor het aandragen van de Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, (1973) als verklaring.

Er valt echter er ook iets te zeggen voor het onderstrepen van de gereproduceerde abstracte argumenten. De abstracte argumenten zijn wellicht minder makkelijk te reproduceren dan concrete argumenten, maar ze geven bij het onderstrepen wel een omvangrijker beeld van de situatie. Zo omvat het onderwerp 'persoonlijke hygiëne' veel meer dan alleen tandenpoetsen en douchen. De concrete argumenten zijn voorstelbaarder, maar de abstracte argumenten zijn omvangrijker en raken verschillende facetten van het onderwerp. Het is daarom opvallend dat de gereproduceerde concrete argumenten relatief meer zijn onderstreept dan de abstracte argumenten. Het is nog opvallender dat de gewone en affectieve

details zijn onderstreept, aangezien de details geen extra argumenten waren voor de (on)geschiktheid van Ellen als moeder.

Begrijpelijkheid en voorstelbaarheid

Het begrijpelijkheidsoordeel is niet opgenomen in een analyse, omdat bleek dat de vraag naar de begrijpelijkheid van een argument niet een goed instrument was om na te gaan of de stijl van een argument een verschil in begrijpelijkheid veroorzaakte. Participanten merkten op dat zij hun begrijpelijkheidsoordeel baseerden op de kwestie of zij het aannemelijk vonden en begrepen dat Ellen in situaties op een bepaalde manier handelde. Hierdoor is niet met zekerheid te zeggen dat alle argumenten even begrijpelijk waren.

Het voorstelbaarheidsoordeel is wel geanalyseerd, maar het resultaat leidde tot de conclusie dat ook de interpretatie van de voorstelbaarheidsvraag niet optimaal is geweest. Dit is opmerkelijk, aangezien de bedoeling van de term voorstelbaarheid is uitgelegd in de vragenlijst. Waar, onder andere aan de hand Nisbett en Ross (1980), verwacht werd dat argumenten die concreet geformuleerd voorstelbaarder zouden zijn dan de abstract geformuleerde argumenten, bleek dat de participanten alle voorargumenten, zowel concreet als abstract geformuleerd, voorstelbaarder vonden dan de tegenargumenten. Hieruit is af te leiden dat niet de stijl, maar de inhoud van de argumenten de doorslag gaf voor het voorstelbaarheidsoordeel. Ook de vraag naar voorstelbaarheid is dus niet een goed instrument gebleken om na te gaan of de stijl van een argument een verschil in voorstelbaarheid veroorzaakte.

De suggestie van Hansen en Wänke (2000) die stelt dat voorstelbaarheid zou leiden tot meer waarschijnlijkheid en ten slotte waarheid, is in dit geval niet na te gaan. Zij opperden dat concrete informatie voorstelbaarder is dan abstracte informatie, en dat datgene wat concreet beschreven is daardoor ook waarschijnlijker en meer waar is. Kanttekening hierbij is dat deze suggestie in het onderhavige onderzoek toch al moeilijk als verklaring aan te dragen zou zijn, aangezien in het onderhavige onderzoek sociale oordelen zijn onderzocht, en niet oordelen die op waarschijnlijkheid en waarheid gebaseerd zijn zoals getuigenissen.

In vervolgonderzoek zou de vraag naar begrijpelijkheid en voorstelbaarheid op een andere manier gesteld moeten worden. Zo zou de begrijpelijkheid van de argumenten getest kunnen worden met de vraag: 'Hoe makkelijk vond je het argument om te lezen?' waarbij de proefpersoon aan de hand van een zevenpuntschaal bepaalt in hoeverre hij het argument makkelijk of moeilijk te lezen vond. De voorstelbaarheid zou op de volgende manier bevraagd kunnen worden: 'In hoeverre kun je het beschreven argument als een film voor je

zien?’ waarbij de proefpersoon op een zevenpuntschaal aangeeft of hij het beschreven argument wel of niet voor zich kan zien. Op deze manier de begrijpelijkheid en voorstelbaarheid bevragen sluit uit dat participanten een onjuiste interpretatie geven aan begrijpelijkheid en voorstelbaarheid.

Daarnaast zou in vervolgonderzoek het concreetheidsonderzoek verdiept kunnen worden door te onderzoeken wat de rol van concreetheid en detaillering is bij oordeelvorming. Hierbij zou aan de hand van het materiaal uit het onderhavige onderzoek onderzocht kunnen worden wat de invloed van concreetheid en detaillering is op schuldoordelen. Een vereiste zou dan zijn dat er een mediatieanalyse wordt uitgevoerd om met zekerheid te achterhalen of de Availability Heuristic (Tversky & Kahneman, 1973) als verklaring voor de resultaten aangedragen kan worden. Ondanks dat in het onderhavige onderzoek geprobeerd is om in één experiment meerdere aspecten van concreetheid systematisch te onderzoeken, lijkt er nog genoeg ruimte voor verder onderzoek naar concreetheid.

6. Literatuur

- Bensi, L., Nori, R., Strazzari, E., & Giusberti, F. (2003). Vividness in judgments of guilt. *Perceptual and Motor Skills*, 97, 1133-1136.
- Brysbaert, M., Stevens, M., Deyne, S. De, Voorspoels, W., & Storms, G. (2014). Norms of age of acquisition and concreteness for 30,000 Dutch words. *Acta Psychologica*, 150, 80-84.
- Douma, P. (1994). Wees zo concreet mogelijk. Schrijfadvisers over concreet en abstract taalgebruik. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 16(1), 16-31.
- Goetz, E.T., Sadoski, M., Stowe, M.L., Fetsco, T.G., & Kemp, S.G. (1993). Imagery and emotional response in reading literary text: quantitative and qualitative analyses. *Poetics*, 22(1-2), 35-49.
- Grisel, L., & Janssen, A. (2015). De invloed van levendigheid en gedetailleerdheid op het concreetheidseffect. Werkstuk voor de cursus Experimenteel onderzoek naar persuasieve teksten aan de Radboud Universiteit Nijmegen.
- Guadagno, Rosanna E., Rhoads, Kelton v. L., & Sagarin, B. J. (2011). Figural vividness and persuasion: Capturing the ‘elusive’ vividness effect. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 37(5), 626-638.
- Hansen, J., & Wänke, M. (2010). Truth from language and truth from fit: The impact of linguistic concreteness and level of construal on subjective truth. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(11), 1576-1588.
- Hustinx, L. & de Wit, E. (2012). Kunnen levendige getuigenissen je achter de tralies doen belanden? Een experimenteel onderzoek naar het effect van levendig taalgebruik op oordelen over schuld bij leken en ‘experts’. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 34(3), 213-228.
- Nisbett, R. & Ross, L. (1980). *Human Inference: Strategies and Shortcomings of Social Judgment*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Kuperman, V., Estes, Z., Brysbaert, M., & Warriner, A.B. (2014). Emotion and language: Valence and arousal affect word recognition. *Journal of Experimental Psychology*, 143(3), 1-38.

- Paivio, A. (1971). *Imagery and Verbal Processes*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Pettus, C., & Diener, E. (1977). Factors affecting the effectiveness of abstract *versus* concrete information. *The Journal of Social Psychology, 103*, 233-242.
- Reyes, R.M., Thompson, W.C., & Bower, G.H. (1980). Judgmental biases resulting from differing availabilities of arguments. *Journal of Personality and Social Psychology, 39*(1), 2-12.
- Sadoski, M., Goetz, E.T., & Rodriguez, M. (2000) Engaging texts: Effects of concreteness on comprehensibility, interest, and recall in four text types. *Journal of Educational Psychology, 92*(1), 85-95.
- Sadoski, M., Goetz, E.T., & Fritz, J.B. (1993). Impact of concreteness on comprehensibility, interest, and memory for text: Implications for dual coding theory and text design. *Journal of Educational Psychology, 85*(2), 291-304.
- Schooler, J. W., Gerhard, D., & Loftus, E. F. (1986). Qualities of the unreal. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition, 12*, 171-181.
- Semin, G. R., & Fiedler, K. (1988). The cognitive functions of linguistic categories in describing persons: Social cognition and language. *Journal of Personality and Social Psychology, 54*, 558-568.
- Shedler, J., & Manis, M. (1986) Can the availability heuristic explain vividness effects? *Journal of Personality and Social Psychology, 51*(1), 26-36.
- Smith, S. & Schaffer, D. (2000). Vividness can undermine or enhance message processing: The moderating role of vividness congruency. *Personality and Social Psychology Bulletin, 26*, 769-779.
- Tversky, A., & Kahneman, D. (1973). Availability: a heuristic for judging frequency and probability. *Cognitive Psychology, 5*, 207-232.

7. Bijlage

Bijlage 1: Vragenlijst 1

Beste proefpersoon,

In dit onderzoek moet je je voorstellen dat je lid bent van een burgerjury. Vandaag is de casus ‘Ellen Jansen’ aan de orde. **Ellen is een alleenstaande moeder die voor haar zevenjarige zoon Tim zorgt. De kinderbescherming twijfelt over Ellens capaciteiten als moeder en denkt erover om Tim uit huis te laten plaatsen. Er zijn zowel argumenten voor als tegen Ellens geschiktheid als moeder. Je krijgt deze argumenten te lezen en daarna beantwoord je een aantal vragen over deze casus. We willen je vragen om de vragenlijst per pagina in te vullen en niet vooruit of terug te bladeren.**

Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten. Vier keer per week kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim.

Tim kan niet met Ellen over problemen, verliefdheden en onenigheid communiceren. Ze vindt dat hij vroeg weerbaar moet zijn.

Ellen brengt haar zevenjarige zoon elke avond om half acht naar bed. Tim krijgt zo iedere nacht twaalf uur slaap.

Ellen houdt de aanvangstijden van de school van Tim slecht in de gaten. Wanneer Tim te laat arriveert moet hij een reden opgeven voor zijn late binnenkomst.

Ellen vindt dat Tim vijf keer per week onder de douche moet en twee keer per dag zijn tanden moet poetsen. Ze blijft dan in de badkamer staan zodat hij echt twee minuten poetst.

Ellen maakt zelden de beneden- en bovenverdieping schoon. Het kan ook bijna een half jaar duren voordat zij de sanitaire voorzieningen in het huis reinigt.

Sla nu de pagina om. **Let op:** je mag nu niet meer terugkijken!

Hoe geschikt vind je Ellen als moeder voor Tim?

Ongeschikt 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 Geschikt

In welke mate vind je de situatie waarin Tim zich bevindt problematisch?

Problematisch 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 Niet problematisch

In welke mate vind je dat Ellen hulp nodig heeft bij de opvoeding van Tim?

Hulp nodig 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 Geen hulp nodig

Stel dat de situatie van Ellen en Tim niet verandert en er komt geen hulp. In welke mate ben je het dan eens met de stelling: ‘Tim moet uit huis geplaatst worden’?

Uit huis 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 Niet uit huis

Persoonsgegevens

Leeftijd:

Geslacht: man / vrouw

Laatstgenoten opleiding:

Nationaliteit:

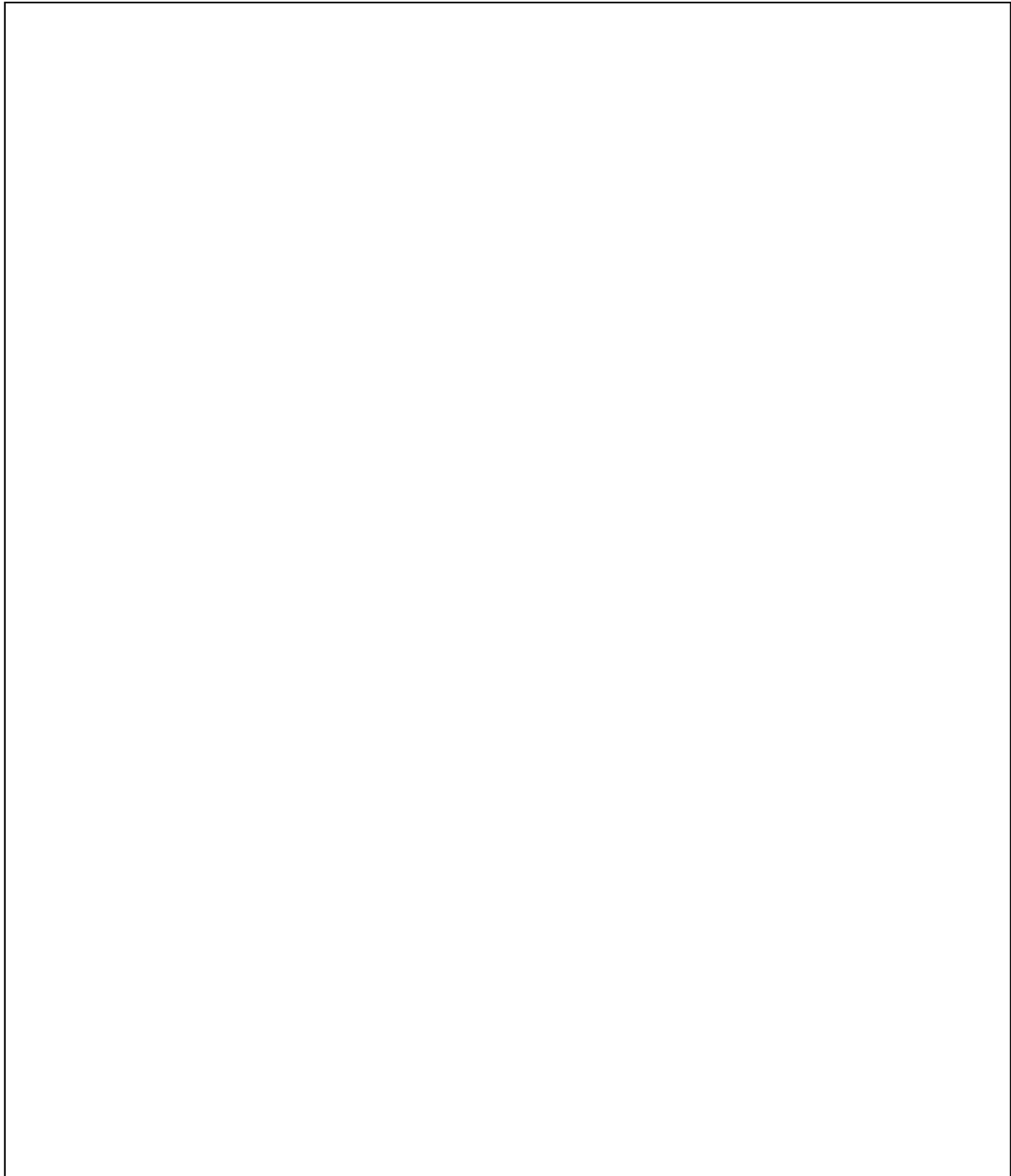
Kijk je veel televisieprogramma's over juridische zaken?

Nooit – Af en toe – Regelmatig – Vaak

Is er iemand in je omgeving die te maken heeft gehad met de kindbescherming?

Ja – Nee – Weet ik niet

We zijn geïnteresseerd in wat je van de casus hebt onthouden. Schrijf **zonder terug te kijken** alles op wat je je nog kunt herinneren van de argumenten over Ellen en Tim. Ook als je denkt dat het iets onbelangrijks is wat je je herinnert, willen wij dat toch graag weten. Probeer zo compleet mogelijk te zijn.

A large, empty rectangular box with a thin black border, intended for the student to write their response to the case study questions.

Onderstreep nu op de **vorige** pagina alles wat heeft bijgedragen aan je oordeel over de geschiktheid van Ellen als moeder. Het maakt niet uit wat je onderstreept: dit hoeft geen logische keuze te zijn.

Mocht je tijdens het onderstrepen nog iets te binnen schieten, schrijf dat dan in het onderstaande blok op.

A large, empty rectangular box with a thin black border, intended for the student to write down any additional thoughts or observations during the underlining process.

Het experiment is nog niet afgelopen. Sla de pagina om voor het laatste deel van de vragenlijst.

Je krijgt nu de argumenten nog een keer te lezen en deze ga je beoordelen op voorstelbaarheid en begrijpelijkheid. Met voorstelbaarheid bedoelen we de mate waarin het beschrevene beeldend vindt en je het voor je kunt zien.

1. Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten. Vier keer per week kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim.

Ik vind dit argument:

Niet voorstelbaar	1	2	3	4	5	6	7	Voorstelbaar
Niet begrijpelijk	1	2	3	4	5	6	7	Begrijpelijk

2. Tim kan niet met Ellen over problemen, verliefdheden en onenigheid communiceren. Ze vindt dat hij vroeg weerbaar moet zijn.

Ik vind dit argument:

Niet voorstelbaar	1	2	3	4	5	6	7	Voorstelbaar
Niet begrijpelijk	1	2	3	4	5	6	7	Begrijpelijk

3. Ellen brengt haar zevenjarige zoon elke avond om half acht naar bed. Tim krijgt zo iedere nacht twaalf uur slaap.

Ik vind dit argument:

Niet voorstelbaar	1	2	3	4	5	6	7	Voorstelbaar
Niet begrijpelijk	1	2	3	4	5	6	7	Begrijpelijk

4. Ellen houdt de aanvangstijden van de school van Tim slecht in de gaten. Wanneer Tim te laat arriveert moet hij een reden opgeven voor zijn late binnenkomst.

Ik vind dit argument:

Niet voorstelbaar	1	2	3	4	5	6	7	Voorstelbaar
Niet begrijpelijk	1	2	3	4	5	6	7	Begrijpelijk

5. Ellen vindt dat Tim vijf keer per week onder de douche moet en twee keer per dag zijn tanden moet poetsen. Ze blijft dan in de badkamer staan zodat hij echt twee minuten poetst.

Ik vind dit argument:

Niet voorstelbaar	1	2	3	4	5	6	7	Voorstelbaar
Niet begrijpelijk	1	2	3	4	5	6	7	Begrijpelijk

6. Ellen maakt zelden de beneden- en bovenverdieping schoon. Het kan ook bijna een half jaar duren voordat zij de sanitaire voorzieningen in het huis reinigt.

Ik vind dit argument:

Niet voorstelbaar	1	2	3	4	5	6	7	Voorstelbaar
Niet begrijpelijk	1	2	3	4	5	6	7	Begrijpelijk

Dit is het einde van de vragenlijst. Bedankt voor je deelname!

Bijlage 2: Alle gebruikte argumenten

Voorargumenten:

Goede voeding

Concreet

Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten. Vier keer per week kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim. (147)

Abstract

Ellen vindt evenwichtige voeding belangrijk voor Tim. Zo maakt ze regelmatig een maaltijd voor hem waarin de belangrijkste voedingsstoffen zitten. (146)

Details

Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten. Vier keer per week kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim. Wanneer ze kipfilet eten, geeft Ellen Tim daar ook altijd wat tomatenketchup bij. (229)

Affectieve details

Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten. Vier keer per week kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim. Wanneer ze kipfilet eten, maakt ze daar voor Tim een gezichtje van ketchup op. (226)

Op tijd naar bed

Concreet

Ellen brengt haar zevenjarige zoon elke avond om half acht naar bed. Tim krijgt zo iedere nacht twaalf uur slaap. (113)

Abstract

Ellen zorgt dat haar jonge zoon dagelijks op een vast tijdstip gaat slapen. Tim krijgt zo elk etmaal voldoende rust. (116)

Details

Ellen brengt haar zevenjarige zoon elke avond om half acht naar bed. Tim krijgt zo iedere nacht twaalf uur slaap. Hij mag voor het slapen nog een half uur televisie kijken en daarna brengt Ellen hem naar boven. (210)

Affectieve details

Ellen brengt haar zevenjarige zoon elke avond om half acht naar bed. Tim krijgt zo iedere nacht twaalf uur slaap. Ze kijken voor het slapen saampjes in het grote bed nog naar zijn lievelingsprogramma Sesamstraat. (212)

Persoonlijke hygiëne

Concreet

Ellen vindt dat Tim vijf keer per week onder de douche moet en twee keer per dag zijn tanden moet poetsen. Ze blijft dan in de badkamer staan zodat hij echt twee minuten poetst. (177)

Abstract

Ellen schenkt veel aandacht aan de lichamelijke hygiëne van Tim. Hij moet van haar heel regelmatig douchen. Daarnaast inspecteert ze vaak zijn gebitsverzorging. (160)

Details

Ellen vindt dat Tim vijf keer per week onder de douche moet en twee keer per dag zijn tanden moet poetsen. Ze blijft dan in de badkamer staan zodat hij echt twee minuten poetst. Tim gebruikt dan een rood met wit gestreepte tandenborstel. (237)

Affectieve details

Ellen vindt dat Tim vijf keer per week onder de douche moet en twee keer per dag zijn tanden moet poetsen. Ze blijft dan in de badkamer staan zodat hij echt twee minuten poetst. Tim heeft zelf zijn Minion-tandenborsteltje mogen uitkiezen. (238)

Tegenargumenten:

Geen problemen vertellen

Concreet

Tim kan niet met Ellen praten over ruzies, meisjes en school. Ze vindt dat hij zich met zeven jaar een sterke kerel moet tonen. (127)

Abstract

Tim kan niet met Ellen over problemen, verliefdheden en onenigheid communiceren. Ze vindt dat hij vroeg weerbaar moet zijn. (123)

Details

Tim kan niet met Ellen praten over ruzies, meisjes en school. Ze vindt dat hij zich met zeven jaar een sterke kerel moet tonen. Tim had vier weken geleden ruzie met Peter, maar hij vertelde dit niet thuis aan Ellen. (215)

Affectieve details

Tim kan niet met Ellen praten over ruzies, meisjes en school. Ze vindt dat hij zich met zeven jaar een sterke kerel moet tonen. Tim werd vorige maand gepest door Peter, maar durfde dit niet aan Ellen te vertellen. (213)

Te laat op school

Concreet

Ellen stapt iedere dag te laat in de auto om Tim naar school te brengen. De deur zit dan al dicht en hij moet aan de juf vertellen waarom hij te laat komt. (155)

Abstract

Ellen houdt de aanvangstijden van de school van Tim slecht in de gaten. Wanneer Tim te laat arriveert moet hij een reden opgeven voor zijn late binnenkomst. (156)

Details

Ellen stapt iedere dag te laat in de auto om Tim naar school te brengen. De deur zit dan al dicht en hij moet aan de juf vertellen waarom hij te laat komt. Tim moet dan maandag en dinsdag nablijven en dan gaat hij zijn huiswerk alvast maken. (241)

Affectieve details

Ellen stapt iedere dag te laat in de auto om Tim naar school te brengen. De deur zit dan al

dicht en hij moet aan de juf vertellen waarom hij te laat komt. Tim moet dan maandag en dinsdag nablijven en dan zit hij moederziel alleen in het lokaal. (245)

Vies huis

Concreet

Ellen stofzuigt maar twee keer per jaar de huiskamer en slaapkamers. Ook kan het wel vijf maanden duren voordat ze de badkamer en de wc schoonmaakt. (148)

Abstract

Ellen maakt zelden de beneden- en bovenverdieping schoon. Het kan ook bijna een half jaar duren voordat zij de sanitaire voorzieningen in het huis reinigt. (155)

Details

Ellen stofzuigt maar twee keer per jaar de huiskamer en slaapkamers. Ook kan het wel vijf maanden duren voordat ze de badkamer en de wc schoonmaakt. De rode mat op de vloer van de badkamer is versleten en er hangen rafels aan. (226)

Affectieve details

Ellen stofzuigt maar twee keer per jaar de huiskamer en slaapkamers. Ook kan het wel vijf maanden duren voordat ze de badkamer en de wc schoonmaakt. De rode badmat is versleten en Tim wil er niet met zijn blote voetjes op staan. (228)

Vooronderzoek: lijst 1

Ellen is een alleenstaande moeder die voor haar zevenjarige zoon Tim zorgt. De kinderbescherming twijfelt over Ellens capaciteiten als moeder en denkt erover om Tim uit huis te laten plaatsen. Er zijn dingen die ze goed doet bij het opvoeden van Tim, maar ook dingen die ze niet zo goed doet. Hierover krijg je dadelijk argumenten te lezen. Bij ieder argument worden drie stellingen aangeboden, waarbij je kunt aangeven of je het er mee eens of oneens bent.

We willen weten in welke mate *de schuingedrukte informatie* emotie bij je oproept. Met het oproepen van emotie wordt bedoeld: vind ik leuk, vind ik sneu, raakt me. Kortom: het doet iets met je.

Daarnaast willen we weten of *de schuingedrukte informatie* van belang is bij de afweging of Ellen een goede moeder is, of dat het een detail is. Ook dat geef je aan.

1. Ellen brengt haar zevenjarige zoon elke avond om half acht naar bed. Tim krijgt zo iedere nacht twaalf uur slaap. *Hij mag voor het slapen nog een half uur televisie kijken en daarna brengt Ellen hem naar boven.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

2. *Ellen schenkt veel aandacht aan de lichamelijke hygiëne van Tim. Hij moet van haar heel regelmatig douchen. Daarnaast inspecteert ze vaak zijn gebitsverzorging.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

3. *Tim kan niet met Ellen over problemen, verliefdheden en onenigheid communiceren. Ze vindt dat hij vroeg weerbaar moet zijn.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

4. *Ellen stapt iedere dag te laat in de auto om Tim naar school te brengen. De deur zit dan al dicht en hij moet aan de juf vertellen waarom hij te laat komt. Tim moet dan 20 minuten nablijven en dan zit hij moederziel alleen in het klaslokaal.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

5. *Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten. Vier keer per week kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim. Wanneer ze kipfilet eten, geeft Ellen Tim daar ook altijd wat tomatenketchup bij.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

6. *Ellen stofzuigt maar twee keer per jaar de huiskamer en slaapkamers. Ook kan het wel vijf maanden duren voordat ze de badkamer en de wc schoonmaakt. De badmat stinkt en Tim durft er niet met blote voeten op te staan.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

7. Ellen houdt de aanvangstijden van de school van Tim slecht in de gaten. Wanneer Tim te laat arriveert moet hij een reden opgeven voor zijn late binnenkomst.

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

8. Ellen vindt dat Tim vijf keer per week onder de douche moet en twee keer per dag zijn tanden moet poetsen. Ze blijft dan in de badkamer staan zodat hij echt twee minuten poetst. Tim heeft een rood met wit gestreepte tandenborstel.

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

9. Ellen maakt zelden de beneden- en bovenverdieping schoon. Het kan ook bijna een half jaar duren voordat zij de sanitaire voorzieningen in het huis reinigt.

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

10. Ellen zorgt dat haar jonge zoon dagelijks op een vast tijdstip gaat slapen. Tim krijgt zo elk etmaal voldoende rust.

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

11. Tim kan niet met Ellen praten over ruzies, meisjes en school. Ze vindt dat hij zich met zeven jaar een sterke kerel moet tonen. *Tim wordt vreselijk gepest door drie jongens, maar durft dit niet aan Ellen te vertellen.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

12. *Ellen vindt evenwichtige voeding belangrijk voor Tim. Zo maakt ze regelmatig een maaltijd voor hem waarin de belangrijkste voedingsstoffen zitten.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Aangeboden argumenten vooronderzoek lijst 2

1. *Ellen zorgt dat haar jonge zoon dagelijks op een vast tijdstip gaat slapen. Tim krijgt zo elk etmaal voldoende rust.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

2. *Ellen vindt dat Tim vijf keer per week onder de douche moet en twee keer per dag zijn tanden moet poetsen. Ze blijft dan in de badkamer staan zodat hij echt twee minuten poetst. Tim heeft zelf zijn Minion-tandenborsteltje uitgekozen.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

3. Tim kan niet met Ellen praten over ruzies, meisjes en school. Ze vindt dat hij zich met zeven jaar een sterke kerel moet tonen. *Tim heeft al anderhalve week ruzie met Peter, maar hij vertelt dit niet thuis aan Ellen.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

4. *Ellen houdt de aanvangstijden van de school van Tim slecht in de gaten. Wanneer Tim te laat arriveert moet hij een reden opgeven voor zijn late binnenkomst.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

5. *Ellen vindt evenwichtige voeding belangrijk voor Tim. Zo maakt ze regelmatig een maaltijd voor hem waarin de belangrijkste voedingsstoffen zitten.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

6. *Ellen maakt zelden de beneden- en bovenverdieping schoon. Het kan ook bijna een half jaar duren voordat zij de sanitaire voorzieningen in het huis reinigt.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

7. Ellen stapt iedere dag te laat in de auto om Tim naar school te brengen. De deur zit dan al dicht en hij moet aan de juf vertellen waarom hij te laat komt. *Tim moet dan 20 minuten nablijven en dan moet hij in de klas zijn huiswerk alvast gaan maken.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

8. Ellen schenkt veel aandacht aan de lichamelijke hygiëne van Tim. Hij moet van haar heel regelmatig douchen. Daarnaast inspecteert ze vaak zijn gebitsverzorging.

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

9. Ellen stofzuigt maar twee keer per jaar de huiskamer en slaapkamers. Ook kan het wel vijf maanden duren voordat ze de badkamer en de wc schoonmaakt. *De mat in de badkamer zit vol vlekken en er hangen rafels aan.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

10. Ellen brengt haar zevenjarige zoon elke avond om half acht naar bed. Tim krijgt zo iedere nacht twaalf uur slaap. *Ze kijken voor het slapen saampjes in het grote bed nog naar zijn lievelingsprogramma Sesamstraat.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

11. *Tim kan niet met Ellen over problemen, verliefdheden en onenigheid communiceren. Ze vindt dat hij vroeg weerbaar moet zijn.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

12. *Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten. Vier keer per week kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim. Wanneer ze kipfilet eten, maakt ze daar voor Tim een gezichtje van ketchup op.*

De schuingedrukte informatie roept emoties bij me op:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Het taalgebruik is de oorzaak van de opgewekte emotie:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

De schuingedrukte informatie vind ik een detail:

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 8 9 helemaal mee eens

Bijlage 4: Idea-units vragenlijst 3

Lijst 3

Voorargumenten:

Ellen vindt het belangrijk dat Tim gezond eet bij ontbijt, lunch en avondeten.

Vier keer per week

kookt ze groenten, vlees en aardappelen voor Tim.

Ellen brengt haar zevenjarige zoon elke avond om half acht naar bed.

Tim krijgt zo iedere nacht

twaalf uur slaap.

Ellen vindt dat Tim vijf keer per week

onder de douche moet

en twee keer per dag zijn tanden moet poetsen.

Ze blijft dan in de badkamer staan

zodat hij echt twee minuten poetst. (max 11)

Voorargumenten met gewone details:

Wanneer ze kipfilet eten,

geeft Ellen Tim daar ook altijd wat tomatenketchup bij.

Hij mag voor het slapen nog een half uur televisie kijken

en daarna brengt Ellen hem naar boven.

Tim gebruikt dan een rood met wit gestreepte tandenborstel. (max 5)

Tegenargumenten

Tim kan niet met Ellen communiceren.

over problemen, verliefdheden en onenigheid

Ze vindt dat hij vroeg weerbaar moet zijn.

Ellen houdt de aanvangstijden van de school van Tim slecht in de gaten.

Wanneer Tim te laat arriveert

moet hij een reden opgeven voor zijn late binnenkomst.

Ellen maakt zelden de

maakt beneden- en bovenverdieping schoon.

Het kan ook bijna een half jaar

duren voordat zij de sanitaire voorzieningen in het huis reinigt. (max 10)